

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1888. Andra Kammaren. N:o 5.

Måndagen den 6 februari.

kl. $\frac{1}{4}$ 3 e. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 29 nästlidne januari.

§ 2.

Föredrogos och hänvisades till statsutskottet Kongl. Maj:ts i senaste sammanträdet aflemnade och bordlagda propositioner till Riksdagen:
angående statsbidrag till betäckande af kostnaderna för omläggningar å allmänna landsvägen mellan Norrköping och Söderköping;
angående anvisande af medel till odlingslånefonden m. m.;
angående veterinärrättningen i Skara;
angående aflöningsstat för tjänstepersonalen vid folkskolelärnarnes pensionsinrättning m. m.;
angående afsöndring af jord från iudragna militiebostället Basebo n:o 1 i Kalmar län:
angående afsöndring af jord från kronolägenheten Stora Trädgården i Helgona socken af Södermanlands län;
angående afsöndring af jord från kungsgården Noret i Kopparbergs län;
angående förändring till bestämda belopp af vissa ersättningar för indragna tiondeanslag m. m.;
angående försäljning af åtskilliga mindre kronoegendomar; samt
angående förändrad lydelse af punkt 2 mom. b i grunderna för arméberälets pensionering.

§ 3.

Föredrogos och bordlades för andra gången bevillningsutskottets betänkande n:o 1, angående vissa delar af tullbevillningen.

§ 4.

Härefter förekom till behandling lagutskottets memorial n:o 1, i anledning af remiss från Andra Kammaren af en utaf herr *O. W. Redelius* väckt motion.

Enär ifrågavarande motion, hvilken afsåg ändrade bestämmelser rörande användningen af afkastningen af skog å ecklesiastika boställen, enligt lagutskottets åsigt icke innefattade förslag till stiftande, ändring, förklaring eller upphäfvande af civil-, kriminal-, kommunal- eller kyrkolag, hade utskottet funnit sig föranlåtet att till Andra Kammaren återlemna motionen.

Efter föredragning af detta ärende anförde

Herr vice talmannen Sven Nilsson: Detta lagutskottets utlåtande har varit föremål för öfverläggning i talmanskonferensen och der hyste man enhälligt den åsigt, att ärendet borde behandlas af lagutskottet. Ärendet kan nemligen, då detsamma ej berör statsregleringen, icke komma under statsutskottets behandling och hör ej heller till något af de öfriga ständiga utskotten. Och då det icke kan hänföras till området för Konungens ekonomiska lagstiftning, kan jag för min del icke se annat, än att ärendet måste återlemnas till lagutskottet.

Herr Lilienberg: Inom lagutskottet voro meningarna delade, huruvida ärendet skulle handläggas af utskottet eller af tillfälligt utskott. Jag för min del var af den meningen, att ärendet rätteligen hörde under lagutskottets behandling, och har därför ingen anledning att motsätta mig, att det återgår till lagutskottet.

Härmed var öfverläggningen i ämnet slutad. Efter af herr talmannen i sådant afseende gifven proposition beslöt kammaren, som vidhöll sin åsigt att ifrågavarande motion tillhörde lagutskottets behandling, att motionen skulle till nämnda utskott återlemnas.

§ 5.

Föredrogos men blefvo å nyo bordlagda lagutskottets utlåtanden n:is 2, 3 och 4.

§ 6.

Till bordläggning anmäldes:

lagutskottets utlåtanden:

n:o 5, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om upphäfvande af förordningen angående plikt och straff för dem, som försumma bevistande af katekesförhör, den 4 december 1765;

n:o 6, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående upphörande af klockares breffbäringskyldighet; och

n:o 7, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående ändring af gällande stadganden till förekommande af öfverdrifven afverkning å ungskog inom Vesterbottens och Norrbottens län.

Dessa ärenden skulle å föredragningslistan för nästa sammanträde uppföras framför de ärenden, som blifvit andra gången bordlagda.

§ 7.

Justerades två protokollsutdrag; hvarefter kammarens ledamöter åtskildes kl. $\frac{3}{4}$ 3 e. m.

In fidem
A. E. J. Johansson.

Onsdagen den 8 februari.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 31 nästlidne januari.

§ 2.

Upplästes ett till kammaren inkommet sjukbetyg, så lydande:

Att ledamoten af Riksdagens Andra Kammare, kommerserådet S. Cederschiöld, som för tillfället lider af körtelsvullnad jemte allmänt febrila symptom, af mig blifvit tillsagd att under några dagar vistas hemma, intygas härmedelst.

Stockholm den 7 februari 1888.

Edvard Forssberg.
Leg. läkare.

§ 3.

På hemställan af herr talmannen och i enlighet med derom mellan herrar talmän träffad öfverenskommelse beslöt kammaren att onsdagen den 15 innevarande februari företaga val af dels sex revisorer jemte tre revisorssuppleanter för granskning af statsverkets, riksbankens och riksgäldskontorets styrelse och förvaltning, dels ock två revisorer och

två revisorssuppleanter för hvart och ett af riksbankens afdelningskontor i orterna.

§ 4.

Från kammarens ledamot herr statsrådet *G. W. Lönegren* hade till kammaren inkommit en skrifvelse af följande innehåll:

Till Riksdagens Andra Kammare.

På grund af föreskriften i 43 § af riksdagsordningen får jag härmed vördsamt anhålla om entledigande från det mig gifna uppdraget att vara ledamot af bevillningsutskottet. Stockholm den 8 februari 1888.

G. W. Lönegren.

Efter uppläsande häraf beslöt kammaren, med bifall till en af herr talmannen i sådant afseende gjord hemställan, att onsdagen den 15 dennes företaga val af en ledamot i bevillningsutskottet i stället för till statsråd utnämnde herr Lönegren.

§ 5.

Föredrogos och bordlades för andra gången lagutskottets utlåtanden n:is 5, 6 och 7.

§ 6.

*Angående
införande af
tull å
spanmål.*

Till kammarens afgörande förelåg bevillningsutskottets betänkande n:o 1, angående vissa delar af tullbevillningen.

Till bevillningsutskottet hade blifvit hänvisade, bland annat, femton inom Första Kammaren och sju inom den Andra väckta motioner, innefattande förslag till ändringar i gällande tulltaxa och dermed sammanhängande ämnen.

Bland de framställningar, öfver hvilka det sålunda ålegat utskottet att afgifva yttrande, hade utskottet funnit sig böra till särskild, skyndsamt behandling företaga dem, som afsåge eller på annat sätt berörde införandet af tullgifter å spanmål. Yrkanden om tull å spanmål och produkter deraf förekommo i följande motioner:

inom Första Kammaren: n:o 20 af herr *Reuterswärd*, n:o 52 af herr *P. M. Söderberg m. fl.* och n:o 59 af herr *J. Lundin*; samt

inom Andra Kammaren: n:o 50 af herr *Jan Eliasson*, n:o 115 af herr *J. Anderson* i Tenhult *m. fl.*, n:o 130 af herr *C. G. Bergendahl m. fl.*, n:o 136 af herr *P. Pehrson* i Törneryd och n:o 147 af herr *P. Svensson* i Brämhult *m. fl.*

För större öfverskådlighets skull hade utskottet sammanfattat de olika yrkandena i följande tabell:

Föreslagna tullsatser i kronor.

Af	Å 100 kilogram:												
	Omalen spanmål:							Malen spanmål:			Malt, äfven krossadt.	Kli.	
	Råg.	Hvete.	Korn.	Majs.	Ärtor och bönor.	Häffe.	Vicker.	Andra slag.	Mjöl och gryn, alla slag.	Mjöl och ärtvrot.			Majs, malen eller krossad.
Herr Reuterswärd	2: —	2: —	2: —	—	2: —	fritt.	fritt.	1: 50	3: 50	3: 50	3: 50	2: —	0: 30
„ Söderberg m. fl.	4: 50	5: —	4: 50	4: 50	4: 50	2: —	2: —	2: —	6: —	—	3: 50	—	0: 80
„ Lundin	—	—	—	—	—	2: —	—	—	—	—	—	—	—
„ J. Eliasson	2: —	2: —	2: —	—	2: —	fritt.	fritt.	2: —	3: 50	3: 50	3: 50	2: 50	0: 30
„ J. Andersson m. fl.	3: 50	4: —	3: 50	4: —	3: 50	2: —	fritt.	3: —	5: —	5: —	5: —	3: 50	0: 70
„ Bergendahl m. fl.	3: —	3: —	3: —	3: —	3: —	1: 50	1: 50	3: —	4: 50	4: 50	4: 50	3: 50	0: 40
„ P. Pehrson	2: —	2: —	2: —	2: —	2: —	fritt.	fritt.	2: —	3: 50	—	3: 50	2: 50	0: 30
„ P. Svensson m. fl.	—	—	—	4: —	—	—	—	—	—	—	5: —	—	—

Onsdagen den 8 Februari, f. m.

5

№ 5.

Angående
införande
af tull å
spannmål.
(Forts.)

I *punkten 1* af förevarande betänkande hemstälde nu utskottet: att på omalen spannmål, råg, hvete, korn, majs, ärter och bönor samt alla öfriga slag, utom hafre och vicker, måtte sättas en tull af 2 kronor 50 öre för 100 kilogram.

Efter föredragning af punkten lemnades ordet på begäran till

Hans excellens herr statsministern friherre Bildt, som yttrade: Till följd af den betydelse som tullfrågan i vårt land erhållit, och då Konungen i dessa dagar vidtagit en förändring uti Sin regeringspersonal, är det en pligt för den nya regeringen att inför Riksdagen och landet angifva sin ställning i denna fråga.

Med anledning häraf, mine herrar, beder jag att nu, före frågans behandling i kammaren, en behandling i hvilken jag ej kommer att deltaga, i största korthet och helt enkelt få äran meddela:

att regeringen ej vill på något sätt söka inverka på Riksdagens beslut i tullfrågan; samt

att regeringen är ledd af önskan att under förevarande förhållanden kunna bringa Riksdagens beslut till verkställighet.

Regeringen hoppas och tror nemligen att den upplysta allmänna meningen i landet, vare sig hos frihandels- eller tullskyddsvänner, skall framför en förnyad upplösning af Riksdagen vida föredraga den afveckling af den spända politiska situationen, som regeringen äsyftar.

Regeringens främsta och viktigaste uppgift nu är att verka för samhällsfridens upprätthållande. Dess lösen är försonlighet — och den räknar på stöd hos alla fosterlandsvänner!

Vidare anförde:

Herr Herslow: Herr talman! Jag tillåter mig göra den hemställan, att diskussionen redan nu må få röra sig öfver hela det föredragna första momentet, ja öfver betänkandet i dess helhet, men att herr talmannen sedan behagade göra särskild proposition på hvardera af de särskilda sädesslag, som detta moment omfattar.

Herr talman! Vi stå sålunda nu framför afgörandet af den fråga, om hvilken här har kämpats i snart tio år. Vi gå att uttaga det — säge hvad man vill — ödesdigra steget öfver Rubicon in i det nya systemets land, detta system, som har den olyckan att aldrig kunna systematiseras och som stöder sin befogenhet att kallas det nya derpå, att det af det gamla upptagit allt, äfven det vi trodde vara för alltid framfaret, äfven det gamlas förhatligaste och farligaste del, det afsigtliga fördyrandet af livvets oundgängligaste behof och alla näringsars nödvändigaste råämnen.

Det hjälper naturligtvis icke; vi skola derhän. I detta bevillningsutskottets utlåtande håller jag förpassningsskrifvelsen i mina händer. Jag vill icke, herr talman, upptaga kammarens tid, åtminstone icke nu, med en genomförd kritik af detta betänkande. Det behöfs nog icke heller. Denna uppfattnings anhängare likaväl som dess motståndare hafva visst i alla fall funnit, att så klen är det ändock icke bestädt med de grunder, hvilka den sidan har att framlägga, som

det ser ut i detta betänkande. Och beträffande bevisningsmetoden, logiken — ja, der vill jag icke fränkänna betänkandet allt värde. Jag tror, att det kan tjena den logiska undervisningen i våra elementarläroverk såsom ett slags åskådningsmaterial, enär den innehåller en ovanligt fullständig specimensamling af alla de felslut, för hvilka logiken varnar. Men hvartill då kritik? Utskottet har genom att i en sådan fråga, i en sådan stund, afgifva ett sådant betänkande öppet sagt ifrån, att det sätter sig öfver all kritik. Och hvarför skulle det icke göra det? Utskottet anför ju ett skäl, som har kraft i sig, fastän de öfriga äro saft- och kraftlösa, och detta skäl angifves, förståndigt nog, genast i början. "Tullskyddspartiets öfvervigt inom Riksdagen är känd!" hvad göres oss mera vittne behof? "Tullpolitik är magtpolitik", har yttrats af en man, som i ovanlig grad är befogad att föra magtpolitikens talan.

Jag skulle i alla fall, herr talman, näppeligen ansett nödigt att, äfven om från utskottets sida en fullständigare och kraftigare bevisföring framlagts, här ännu en gång upptaga till afmätning och uppvägning skälen och motskälen i denna sak. Det har skett en sådan afvägning så ofta, och resultatet, det vågar jag påstå, har alltid blifvit detsamma. Jag tror också, att våra ärade motståndare i allmänhet sjelfva erkänna, att såsom teori betraktad deras uppfattning icke är synnerligt stark. Vid sammanträffande med protektionister, torde nio af tio möta oss med den förklaring: "vi äro i princip frihandlare; men, tillägges då, ekonomisk och politisk lagstiftning får icke följa abstrakta principer; det gäller att pröfva tidsförhållanden och konjunkturer samt derefter rätta sitt handlingsätt." Det är för oss sålunda nära nog en skyldighet att lemna den principiella pröfningen, för att blott fästa oss ett ögonblick vid de konjunkturer, som anföras till grund för det steg, som skall beslutas eller är beslutet.

Såsom det viktigaste momentet härvid anför man de låga spanmålspisen. Ja, spanmålspisen äro låga, det är sant; men utefter hela skalan af prisen på artiklar, nödvändighets- och lyxartiklar, i alla länder och på alla områden, är prisfallet allmänt, och de låga spanmålspisen torde därför ännu ega lika god köpförmåga, som betydligt högre spanmålpris hade förr.

Men, säger man, det är ej nog med att spanmålspisen och således årsinkomsterna falla; värre är, att äfven fastighetsvärdena falla.

Det i jordegendomarne nedlagda kapitalet undergår en förminskning och samtidigt visar sig att den intecknade skulden ökar sig; då dessa båda rörelser, kapitalets fallande och skuldens stigande, snart mötas, är ruinen gifven. Det är sant nog, att jordbruksfastighetsvärdet har under de senaste åren fallit, men — stadsfastighetsvärdet har ock fallit. Det i jordbruket nedlagda kapitalet har förringats, när helst det behöft realiserats, men hvarje värdeföremål, hvari kapital är nedlagdt i vårt land, i hela världen, skall nödgas genomgå en förminskningsprocess, om det nu behöfver realiserats. Äro konjunkturerna då sådana, att, då jag, till exempel, icke kan skaffa statsgaranti för stadsfastighetsvärdets upprätthållande och för hyornas bibehållande vid deras forna höjd, jag ovilkorligen skall anskaffa en sådan för jordbruksfastighetsvärdets upprätt-

*Angående
införande
af tull å
spanmål.
(Forts.)*

*Angående
införande
af tull å
spanmål.
(Forts.)*

hållande och för arrendenas bestånd? Beträffande in-teckningarna, nödgas jag för ett ögonblick verkligen ändå kasta en blick på detta betänkande. Deri uppgifves, såsom motiv för spanmålstillarne, att "den in-tecknade gälden år 1876 utgjorde i rundt tal 864 millioner kronor, motsvarande 33,1 procent af det fast egendom åsatta taxeringsvärde, men deremot år 1886 1,450 millioner kronor, motsvarande 41,7 procent af taxeringsvärdet." Då det här är fråga om spanmålstillar, så skulle man väl föreställa sig, att dessa siffror gälla jordbruksfastighetsvärdet eller åtminstone allt fastighetsvärde för landet, ty man vill väl icke påstå, att fastigheterna i städerna skola stiga i värde eller att nödvändigheten att in-teckna dem förmins-kas, därför att man fördyrar säden. Förhållandet är emellertid, att båda dessa faktorer äro i nämnda summa sammanslagna, och granskar jag hit-hörande siffror närmare, finner jag sammanslagningen än mindre be-fogad, ty de peka i motsatt riktning mot den, hvori utskottet använ-der dem. In-teckningssumman för jordbruksfastighet å landet har från år 1876 till 1885 stigit från 622 millioner till 888 millioner kronor, men för fastigheter i städerna från 242 millioner till 507 millioner kronor. Fastigheternas på landet kapitalvärde utgör 2,445 millioner kronor, i städerna utgör det 982 millioner. Hvad säga dessa siffror? Jo, att in-teckningarna på landet hafva stigit under dessa tio år med ungefär $\frac{2}{3}$ och nu nått upp till 37 procent af fastighetsvärdet, eller nära nog åtminstone, men att deremot in-teckningarna i stad mer än fördubblats under samma tid, stigit med mer än 110 procent, och att de nu ej stå vid 37 utan vid 52 procent af taxeringsvärdet. Det är väl då så, att, om konjunkturerna här kräfva ett statsmagternas in-gripande i den ekonomiska hushållningen, så borde detta ske snarare för att skaffa någon garanti, någon hjälp för upprätthållande af stads-fastighetsvärdet, än för att på städernas och de öfriga icke-jordbruks-fastighetssegarnes bekostnad garantera detta sistnämnda fastighetsvärde vid dess tidigare höjd.

Men det hjälper icke, svaras det; jorden har en särskild ekono-misk betydelse, jordbruket är vår modernäring och modernäringen af-tytnar. Jag tittar ännu en gång i tabellerna, och då det heter, att denna aftyning särskildt under de fem sista åren gjort sig märkbar, så är det egendomligt att se efter i dessa tabeller, som utskottet sjelft lemnat. De visa oss, dessa tabeller, att under det förhållandet emellan ut- och införseln af jordbruksprodukter år 1881 visade ett minus af 11 millioner kronor, det vill säga 11 millioner större in- än utförsel, så visade det år 1882 ett öfverskott af 1,900,000 kronor, år 1883 äfven ett litet öfverskott af 81,000 kronor, år 1884 en liten under-balans af 430,000 kronor, år 1885 ett minus af 2,500,000 kronor och år 1886 ett öfverskott af 15,269,000 kronor. Detta är inga siffror, som angifva en fallande serie med afseende å jordbrukets förmåga att producera och hålla sig i lifskraft. Tänka vi då äfven på, att jemsides denna serie, som stiger från ett betydligt minus till ett betydligt plus i intäkt, har gått ett ständigt fallande pris, så kan ej förnekas, att dessa siffror antyda, att jordbruket kraftigt arbetat upp sin produktion, och att det icke är stadt i aftynande såsom näring.

Tagom emellertid dessa siffror, såsom utskottet tager dem, såsom bevisande motsatsen af hvad de angifva: — antagom att här verkligen föreligger en jordbrukets aftyning och att det gäller att återförhjelpa näringen till blomstring, är det då rätta sättet härtill att premiera en återgång till föråldrade brukningsmetoder och sätta premium mot den rationella utveckling, till hvilken jordbruket med så mycket arbete, med så ideliga och oerhörda ansträngningar under senare tider har arbetat sig fram?

*Angående
införande af
tull &
spannmål.
(Forts.)*

Ännu en fråga. Är det nödvändigt, att, när jordbruket visar, att det verkligen *är* en modernäring, att det äfven under dessa tryckta tider kunnat producera ofantligt mycket mera än hvad landet sjelft för sin näring behöver, eftersom det dessutom från utländske köpare förvärfvat åt landet ett så stort kontant öfverskott, är det då nödvändigt, att det skall i stället sättas ned till en näring, som allt mer och mer blir beroende af de stöttor, vi kunna anbringa under det, att vi göra modernäringen, som bär detta ädla namn, därför att den har närt de öfriga näringarna, att vi göra den i stället till en moder, som skall lefva på fattigunderstöd af dotternäringarna?

“Huru“ — och här kommer det sista skälet — “huru“ — heter det — “Viljen I då längre försöka ställa detta lilla land ensamt eller nästan ensamt i sin tullpolitik? Är det rimligt, att, när alla andra länder, eller åtminstone flertalet af de stora länderna, omgärda sig och stänga för oss, vi skulle kunna bestå utan att stänga gent emot dem? Reciprociteten är berättigad, åtminstone såsom nödvärn.“ Ja, det är verkligen min mening också. Den tid kan komma, då jag lika bestämdt kommer att rösta för tullar, för ett genomgående skyddssystem, som jag för närvarande anser mig icke kunna det. Ty det är alldeles klart, att det fria utbytet förutsätter någon att byta med. Kan vårt land icke längre byta med andra, ja, då måste vi ordna det så, att produktionen uteslutande beräknas på den inre omsättningen. Men är det så? Har framför allt jordbruket rätt att föra denna klagan, att åberopa sig på reciprocitetsprincipen? Alla, nära nog alla af vårt jordbruks alster, som vi hafva att sälja, mottagas utan hinder på världens främsta marknad. Den köpare, till hvilken jordbruket aflåter sina varor, lägger icke något som helst hinder i vägen för deras mottagande, försöker icke att genom några tullar nedsätta dem i pris. Är det då i reciprocitetens namn, som vi kunna fordra tullgränser gent emot jordbruksalster? Är det därför vi skola försvåra för oss att å vår sida köpa på världens billigaste marknader de jordbruksartiklar vi åberopa, som äro mindre värdefulla, och som vi just köpa i större quantitet, för att kunna afsätta så mycket mera af våra värdefullare varor på den plats, der de bäst betalas, och der intet försök göres att minska deras värde? En egendomlig reciprocitet, att, när jag utan hinder kan få sälja till den liberalaste köparen, jag då skall för mig söka omöjliggöra att köpa hos den billigaste säljaren!

Dessa konjunkturer, mycket åberopade, de bevisa således, så vidt jag kan fatta, icke på något sätt nödtvånget för oss att slå in på en så farlig stråt, som i mina ögon den är, som nu anvisas. Jag hörde nyligen, just nyss från regeringsbanken med glädje, att försonlighets-

Angående
införande af
tull å
spannmål.
(Forts.)

politiken är dess program. Jag undrar, om af det programmet dikteras den åtgärd, som i dag eller i morgon förmodligen här kommer att vidtagas. Jag undrar, om det är i försorlighetens namn, i den allmänna samhällsfridens intresse, som vi här skola fatta beslut om en beskattningsåtgärd, som från samma bänk helt nyligen och med skäl betecknades såsom den orättfärdigaste af alla skatteformer. *Det* vitsordet har den dock icke blott från regeringsbänken i Sveriges kammare, den har det från alla, som opartiskt provvat den. Deri ligger dess fruktansvärda fara. Det är att införa en skatt, som träffar mig i samma mån som jag är medellös, en skatt, som träffar mig hårdare, ju mera jag är tvungen att nära mig och de mina af livvets enklaste och oundgängligaste förnödenheter, en skatt, som drabbar den orkeslöse och barnet, en skatt, som därför drabbar försörjaren, icke efter den kraft, han har, efter antalet händer, han har att sjelf arbeta med och att hjälpas af i sitt arbete, utan efter summan af alla de munnar, han har att mätta. Är det i denna bedröfliga, för vår samhällsutveckling hotande rigtning vi gå att reformera vårt skattesystem?

Men mot denna ledsamma framtidssyn har ju utskottet lemnat oss tröstegrunder. Först och främst är det ju en så måttlig begäran det kommer med. Utskottet rigtigt ursäktar sig för att det tar så beskedligt; det säger att vid en så genomgripande förändring får man gå försigtigt fram, hvilket, öfversatt på vanlig svenska, vill säga: — vi veta det nog — "tar man nått, så får man ta två gånger". Omedelbart efter denna förklaring följer emellertid — ett par rader längre ned — den upplysningen, att tullen i alla fall utgör 30 procent af varans värde. Om detta nu är så fastligt nått, vet jag icke. Det må möjligen vara trösterikt för dem, som skola få dessa 30 procent, men såsom den första smakbiten är det för oss andra en kanske mindre hugnesam framtidsutsigt, nemligen för oss alla som skola betala den.

Nej — säger man — ingen skall betala det. Här skall åstadkommas en prisstegring, som skall gå till åtskilliga millioner, af hvilka en del skall i tull gå till staten, en del skall såsom ökad inkomst tillfalla spanmålproducenterna. Men, varen visse derom, spanmålpriset kommer därför icke att stiga. Nej! tullen skall gifva millioner, men det är ingen, som skall betala dem. Jag skall icke till vederläggning upptaga detta påstående, förty att — det gifves i alla fall ingen som tror derpå.

Att spanmålpriset icke skall stiga, icke tro jordbrukarne på det. Eller skulle då verkligen under så många år från dem ha varit en så stark sträfvan att få dessa tullar? Att spanmålpriset icke skall stiga på grund af tull, det tro sannnerligen icke spanmålshandlandena. Ty eljest skulle vi icke sett vid hvarje riksdags början dessa vilda spekulationer i spanmål, som vi nu bevittnat tre, fyra år i rad. Att spanmålpriset icke skall stiga, det tro icke heller qvarnegarne. Ty eljest skulle de icke passat på att i gårdagens tidningar särskildt få införd den här lilla betecknande uppgiften vid sina pris: "Hvetemjöl: 19,25 — 20,25 kronor." Sedan kommer det: "Qvarnegare förbehålla sig blifvande spanmålstull." Rågmjölet gäller åter 9,25—9,50, men äfven der heter det: "Qvarnegare förbehålla sig blifvande spanmålstull."

hvilket vill säga, att dessa herrar i dag sälja rågen till 9,25—9,50, men i morgon eller öfvermorgon, när tull är antagen, sälja de den till 9,25—9,50 *plus* tullen. Att icke priset skall stiga, och att ingen skall betala prisstegringen, det tror hvarken köpare eller säljare. Och utskottet? Ja, det tror så på den ena sidan, men ett par sidor längre fram, der tror det motsatsen, med den der älskvärda, barnsligt öppna naivitén, som på ett så vackert sätt karakteriserar detta värdefulla utlåtande.

Må vara då — tyckes utskottet säga — och här kommer så dess tredje tröstegrund — må vara, att spanmålspriset stiger och att mjölpri-
 set stiger, sådant är ju möjligt, men *brödet* stiger icke; de, som slutligen skola köpa och konsumera, *de* gå alldeles fria.

Detta är egendomligt nog, icke sant? Men det lär verkligen vara så! Detta nya system är så underbart väl anordnad, att priset stiger för säljaren, men det stiger icke för köparen.

Ja, herr talman, kan det vara mycket skäl att längre dröja vid dessa ideligen idislade orimligheter, hvilkas befängdhet hvar meniska instinktivt känner inom sig, men som, synes det, gå lättare att svälja, ju längre man tuggar på dem? Jag tror det icke, jag tror icke, att det är behöfligt eller lönar mödan att längre befatta oss med dessa barnsligheter. Ingen tror på dem i alla fall, hvartill då en kritik? Och dessutom: tiden är ute därför, vi veta det.

Vi hafva endast att inlägga vår allvarliga gensaga, uttala vår sista varning gent emot den *ekonomiska åtgärd*, som skall skjuta tillbaka den näring, den uppger sig vilja hjälpa fram, och lägga ökad tryck på alla de öfriga; mot den *politiska åtgärd*, som skall så draktänder in i detta lands framtid, ur hvilka en strid skall uppväxa, från hvilken vårt land kunde vara förskonadt; mot den *beskattningsåtgärd*, som blodigt kränker de första, de evigt giltiga grunder för en rättfärdig och billig beskattning i ett fritt land.

Och skall jag tillägga ännu en protest, så är det sannerligen icke minst mot det *sätt*, hvarpå denna viktiga, vådliga reform i dag här skall genomföras. Här, i svenska folkets representation, eller hvad som *skulle* vara svenska folkets representation, här i denna kammare, der jag trodde, att ingen skulle bestrida, att vår politiska befogenhet uteslutande hvilar på våra valkretsars förtroende, här skall öppet beklagas, att i närvarande ögonblick ett beslut, med sådana följder, som detta öppnar för oss, skall fattas genom en skara representanter, som icke representera valmännens förtroende, utan valmännens miss-
 troende. Här skall klagas öfver, i denna kammare, att, när svenska folket, åtsporadt för första gången i en lifsfråga sådan som denna, tydligen svarat ett bestämdt *nej* till hvarje experiment med lifsmedelstullar, hvarje försök att här införa bröds katt, så skall här nu ett motsatt utslag fällas, hvilket, tillkommet på sådant sätt som här nu sker, är ett slag i ansigtet på nationen.

Jag vill icke gå längre i detta ämne. Men då detta *nej* afgifvits af nationen, så, ehuru väl det svenska folket genom valkrängel nu i det afgörande ögonblicket står beröfvadt sin urgamla rätt att sig sjelft beskatta, skall jag dock våga att här göra en hemställan derom, att

*Angående
 införande af
 tull å
 spanmål.
 (Forts.)*

Angående
införande af
tull å
spanmål.
(Forts.)

svenska folkets utslag må varda respekteradt, yrka att landets *nej*, folkets *nej* måtte varda denna folkvalda kammares beslut. Herr talman, jag vågar ännu hoppas på någon framgång för det yrkande, jag härmed tillåter mig att göra om *afslag* på utskottets betänkande.

Herr Lyttkens: Det är icke för att inverka på någons af kammarens ledamöter öfvertygelse i denna fråga — ty jag vet för väl, att hvar och en häri redan intagit en så bestämd ståndpunkt, att han icke låter rubba sig hvarken hit eller dit — det är icke heller för att på något vis söka att här tala i den högre stilen, som jag begärt ordet, utan blott helt enkelt för att, till följd af den bittra valstrid, som varit i landet, få uttala min åsigt i denna fråga, hufvudsakligen för att mina hemmavarande kommittenter må få veta skälen, hvarför jag ej vill vara med om att införa spanmålstullar.

Herr talman! Här talas om, att detta förslag skall vara till landtbrukets nytta och förkofran, att det skall innebära ett räddningsmedel för åkerbruket. Min åsigt i frågan är icke sådan. Jag erkänner visserligen, att ett betryck råder, och jag förutsade för flera år sedan, att en tid skulle och måste komma, då det ekonomiska betrycket skulle blifva allt större och större. Jag insåg redan då, att de genom den öfverdrifna spekulationen för högt uppdrifna jordvärdena och arrendepreisen icke skulle kunna fortvara, utan att den tid skulle komma, då ett stort prisfall skulle uppstå och derigenom ett ekonomiskt betryck skulle inträffa till följd deraf, att köparne icke skulle kunna betala sina skulder och arrendatorerna ej sina arrenden. Då dertill kommer det olyckliga förhållande, som råder i vårt land, att andra personer, som icke hafva med affären vidare att göra, genom att gå i borgen för densamma få stå hela risken, och då sådana borgensförbindelser fordras och ingås i så vidsträckt grad som i Sverige, så är det också naturligt att genom de borgensförbindelser, en gäldenär lockat sina vänner eller närmaste släktingar och anhöriga att ingå, när en ekonomisk kris inträffar, denna skall komma att tränga sig ut i allt vidare kretsar och till sist träffa äfven dem, som voro oskyldiga till dessa ekonomiska förvecklingar och som bort varit oberörda af dem. Det måste alltså blifva värre och värre, krisen svårare och svårare. Ja, sådan är ställningen nu. Den blir värre och värre för hvarje dag till följd af vårt utvecklade borgenssystem, hvarigenom en massa människor indragas i ekonomisk ruin, hvilka eljest skulle undgått denna fara. Men nu är frågan den: Kunna spanmålstullar blifva botemedlet därför? Detta vill jag på det högsta betvifla. Ty det är icke fråga allenast om dessa tullar, utan vi se af utskottets betänkande, sådant det föreligger, att det är meningen att äfven lägga tull på andra nödvändighetsartiklar. För de tusental af mindre åkerbrukare, som hafva helt obetydligt med råg att sälja, kommer nemligen den vinst, de skulle kunna hafva af dessa rågtullar, att slukas af de tullar, som komma att läggas på andra föremål. Här har nu t. ex. föreslagits tull på hvetekli. Men hvetekli utgör för närvarande åtminstone i södra Sverige en af de mest nödvändiga artiklarne för mejerihandteringen. Skall det fördyras genom tull, så följer deraf att landtbrukarne få betala ut mer till följd af

denna varas så väl som en del andra varors fördyrande genom tullar än han får i vinst genom rågtullarne, då dertill lägges att köpmannen måste vid försäljningen beräkna icke blott tullen, utan äfven ränta på tullen och ersättning för möjligen förluster; då deremot, om man säljer till köpmannen, det icke är sagdt, att man skall få hela tullen såsom tillökning i priset, så ställer det sig ännu ofördelaktigare för de mindre landtbrukarne än om ej någon af dessa tullar införes. Utaf dessa anledningar är jag fullt öfvertygad om, att $\frac{9}{10}$ eller kanske $\frac{99}{100}$ af landbruksbefolkningen icke få någon nytta af denna tull, utan tvärt om lida skada af öfriga tullar. När man derjemte ser, att i det förslag, som föreligger, göres så stor skilnad mellan tullen å malen och omalen spannmål, hvilken skilnad skall ställas så högt som till 1 krona 80 öre per 100 kilogram, är det naturligt, att detta kommer att gynna qvarnegarne. Men huru många åkerbrukare äro qvarnegare i jämförelse med dem, som icke äro det! Och det är naturligt, att, då tullarne komma att ställa sig som särskilda premier för qvarnegarne, dessa icke komma att stanna vid den normala och dittills vanliga afgiften för förmalning af landtbrukarnes säd eller nöja sig dermed, utan beräkna nog malningsafgiften i förhållande till det skydd de genom införande af denna höga tull komma att åtnjuta, och då får den stora mängden af mindre åkerbrukare ett nytt onus i högre qvarnavgift för förmalning af sin säd. När man dertill lägger, att onekligen denna förhöjda tull på spannmål kommer att verka på spannmålspriset, och markegångs-sättningen sålunda kommer att blifva högre, så får landtbrukaren, som är ensam om att betala tertialtionde till presterskapet på landet, dessutom högre beskattning i form af högre afgift till presterskapet. Presterskapet med sina höga löneförmåner kan väl hjälpa sig utan denna förhöjning i sina löner. Men det blir åkerbrukaren som får betala äfven detta, och i socknar, der allmogen nödsakas köpa sin brödföda en stor del af året, blifver det en ytterligare pålaga utan någon ersättning.

Lägger jag nu tillsammans det ena med det andra, är jag fullt öfvertygad om, att det icke blir någon vinst annat än för först och främst de stora qvarnegarne och sedan för en och annan större åkerbrukare. Men deremot rå tusentals mindre jordbrukare icke den ringaste nytta deraf. När jag härtill lägger den omständigheten, att denna skatt åtminstone är den mest orättvisa beskattningsmetod jag vet, då man nemligen lägger skatt på det dagliga brödet för arbetaren, så kan jag, äfven om åkerbrukaren skulle hafva någon liten nytta deraf, för min del icke vara med om att lägga beskattning på dessa lifsmedel och sålunda för dessa många tusen, som sträfvat och sträfva för att kunna nått och jemt föda sig, fördyra det dagliga brödet öfver höfvan. Jag erkänner villigt, att under de sista åren det har varit stor svårighet för landtbrukaren att kunna afsätta sina varor, men denna svårighet har till stor del uppstått genom den vilda spekulaton, som hvarje år vid denna tid egt rum, icke minst i södra Sverige, att taga in orimliga massor spannmål, långt mer än som behöfts för att spekulera på vinst i händelse af tullar. Detta har blifvit lagdt som en tung börda på den redan förut nog tunga börda,

*Angående
införande af
tull å
spannmål.
(Forts.)*

*Angående
införande af
tull å
spanmål.
(Forts.)*

landtbrukaren har att bära. Vi hade den förhoppningen, att, när majriksdagen uttryckligen uttalade folkets vilja att det icke ville veta af brödtull, man skulle slippa ifrån både denna agitation och spekulationen. Men då så icke är förhållandet, kan man icke hjälpa det. Utskottet har sagt redan på förhand: Vi äro de fleste, vi äro de mäktige. I fån finna eder deruti.

Jag har härmed blott uttalat min mening, och skälen hvarför jag för min del icke kan vara med om att rösta för en sådan orättfärdig skatt. Jag yrkar afslag.

Herr *Carl Ifvarsson* instämde med herr Lyttkens.

Herr Danielson yttrade: Jag hade icke ämnat begära ordet; men herr Herr Herslows yttrande, icke allenast hans hårda ord, utan äfven hans hårda uttalanden, föranledde mig dertill.

Jag vill försöka att betaga honom det så viktigt betonade skäl han sökte framhålla, att nemligen det icke är svenska nationens flertal, som för närvarande är representeradt i denna kammare i denna fråga. Detta stora slagord har sagts med den trovärdighet, att jag anser mig redan nu böra gendrifva det och visa, att det icke alls är med sanningen öfverensstämmande. Jag har genomsett den senaste statistiska uppgiften, som vi hafva, nemligen den som låg till grund för senaste riksdagsmannaval och som afslutades med den 31 decem-1886, deri det visas, att riket då egde 4,717,000 jemte ett par hundra inbyggare. Med afseende på de val, som nu äro skedda, och de representanter, som i denna kammare hafva säte och stämma, skall jag bedja att få nämna, att inom Stockholms län, som eger en folk-mängd af 150,700 — jag har uteslutit de småsiffror, som icke äro jemna hundratal, för att göra beräkningen lättare — och der det således finnes 6 representanter, det är 106,600, som representeras af sådana representanter, som önska tullskydd i denna fråga, och endast 43,200, som representeras af 2 representanter, hvilka hafva motsatt mening. I Upsala län med 18,700 invånare äro samtliga detta läns representanter af den åsigt, att tull i detta fall bör åsättas. I Södermanlands län med 150,800 invånare äro 108,300 representerade af 5 representanter, hvilka hafva den åsigt, som utskottet antydt, och endast 42,500 af 3 representanter som hafva den andra åsigten. I Ostergötlands län med 267,500 inbyggare äro 238,800 representerade af 11 representanter, som önska tullskydd, och 28,700 representerade af en representant med motsatt mening. I Jönköpings län med 197,300 invånare äro samtliga länets inbyggare representerade af sådana, som önska tullskydd. I Kronobergs län med 166,100 invånare äro 139,000 representerade af 5 representanter, som önska tullskydd, endast 27,100 af sådana, som icke önska det. I Kalmar län med 239,300 invånare och 10 representanter äro 221,000 representerade af 9 representanter, hvilka önska tullskydd, och endast 18,300 af en sådan, som är mot tullskydd. I Gotlands län med 52,500 invånare representeras 45,800 af 2 representanter, som önska tullskydd, och 6,700 af 1, som har annan mening. I Blekinge län med 141,000 invånare äro 89,000 för

*Angående
införande af
tull å
spannmål.
(Forts.)*

tullskydd och 51,900 för motsatt mening. I Kristianstads län med 226,800 inbyggare representeras 152,500 af skyddstullsvänner och 74,300 af representanter med den andra meningen. I Malmöhus län med 362,500 invånare äro 65,100, som önska tullskydd, och 297,000 af den andra åsigten. I Hallands län med 137,500 önska 71,900 tullskydd, och 65,600 önska icke sådant. I Göteborgs och Bohus län med 284,900 inbyggare önska 128,800 tullskydd, men 155,900 äro af annan mening. I Elfsborgs län med 282,100 invånare äro 237,600, som önska tullskydd, och 44,500 af annan uppfattning. I Skaraborgs län med 253,500 inbyggare äro 233,700 protektionister och 19,800 af motsatta partiet. I Vermlands län med 258,900 invånare önskas tull af 30,400, under det 228,500 äro vänner af s. k. frihandeln. I Örebro län med 183,100 invånare äro 72,500 protektionister och 110,600 frihandlare. I Vestmanlands län med 133,400 invånare äro 60,200 tullvänner och 73,000 af motsatt mening. Af Kopparbergs läns 195,600 invånare äro 53,600, som önska tull, och 142,000, som hylla den andra åsigten. I Gefleborgs län äro alla 195,100 invånarne frihandelsvänliga. Samma förhållande med Vesternorrlands län, som räknar 189,400 inbyggare. I Jemtlands län med 95,300 invånare äro 24,800 protektionister och 70,500 frihandlare. Vesterbottens läns 114,900 invånare äro samtliga frihandlare liksom i Norrbottens län med 96,900 inbyggare. Dock torde man i fyra af länen kunna sätta frågetecken för en och annan representant, som man anser luta för tullskydd. Men jag har icke ansett vara skäl att af representanterna för tullskydd räkna flera än de man med vissnet vet genom deras uttalanden, att de äro af den åsigten, som utskottet i föreliggande betänkande uttalat. Summan af det hela blir, att med den folkmängd riket då den 31 december 1886 egde, äro 2,395,600 för tull och 2,098,400 af den motsatta meningen, så att, mine herrar, om äfven Stockholms *alla* invånare, 223,000 till antalet, räknas till det frihandelsvänliga lägret, blir det i alla fall en öfvervigt på protektionisternas sida med 74,200. Jag frågar, kan man med dessa siffror för ögonen komma och säga, att landet skulle vara öfver hufvud taget mot tullar i nu afsedda fråga. Detta af våra motståndare förda påstående är icke sant, efter hvad jag nu tror mig hafva visat, och böra vi väl, vill jag hoppas, för framtiden blifva förskonade från detta så högljudda talet, att tullpartiet inom Riksdagen icke skulle representera flertalets af landets inbyggare mening. Som jag nu anfört förenämnde siffror och af mig här ofvan gjorda beräkningar i början på denna säkerligen blifvande långvariga öfverläggning, så kan ju hvar och en som tror sig finna något fel deri få rådrum att granska den gruppering jag gjort och, om någon tror sig deraf få annat resultat, visa detta, så skall jag med nöje svara derpå. Lägga vi nu till det ofvan sagda den herskande åsigten inom första kammaren, är ju ställningen fullkomligt klar. Jag skulle hafva god lust att äfven i öfriga punkter mera omfattande söka vederlägga herr Herslow och hans många kraftord, som vi tyvärr alltför ofta hafva nu och förr fått till lifs så i tal som skrift. Han sade, att införandet af ifrågavarande tullar skulle blifva ett slag i ansigtet på nationen, och att spannmålstullen vore orättfärdig, o. s. v. Ja, mine herrar frihandlare, är det någon, som

*Angående
införande af
tull å
spanmål.
(Forts.)*

ni med edra s. k. utredningar tro er kunna slå, så träffar slaget de fattige och arbetsamme, och i sin helhet vårt fosterland, men icke enskildt oss. Alla erkänna, att nöd är å färde, jordbrukarne klaga, industriidkarne klaga, och den, menskligt att döma, enda hjälpen i detta läge, som synes mig kunna blifva genom en klok lagstiftning åt detta håll, den viljen I med all eder kraft bekämpa och förmäna oss. Här behöfves annat än stora ord. Tron I, att vi kunna lefva på sådana, tron I, att utlåndingen tager dem såsom kontanter och räntebetalningar? Nej, mine herrar, dertill behöfva vi varor eller guld, och om vi icke skola mer och mer blifva slafvar under utlandets penningefurstar, så måste vi så ordna, att vi till dem kunna undvika vidare skuldsättning och i detta afseende större slafveri, ty de släppa oss ej förr än de återfått sin sista penning, och det är naturligtvis deras rätt. Men hvarmed skola vi betala? Det bästa våra förfäder lemnat oss i arf är snart borta, derigenom att jorden är skuldsatt till halfva sitt värde och derutöfver. Följden häraf är att goda egendomar bortslumpas genom tvångsförsäljning. Äfven våra skogar äro hårdt medtagna. Hvart tro herrarne att detta skall taga vägen, om vi icke gifva akt härfpå och söka åvägabringa samarbete mellan stad och land, mellan arbetare och arbetsgifvare, och slå in på en lagstiftning, som gifver hvar och en sin beskärda del af den ekonomiska verksamhetens resultat, gifver honom skälig ersättning för sitt arbete? — Man har vidare sagt — det var talaren på malmöbanken — att införande af spanmålstullar vore det samma som att gifva jordbrukarne fattigunderstöd. Det förvånar mig mycket, att en man, som i öfrigt är så kunnig, klok och förständig, kan yttra någonting sådant. Äro tullar fattigunderstöd, så har sådant understöd utgått i många år, och till alla de näringar som haft och hafva tullskydd; och då åtnjuta jemväl alla sådana industriidkare fattighjelp. Hvarför skall då icke kunna sägas att till och med skogs-egarne i Norrland hafva fått understöd? Herrarne minnas utan tvifvel år 1865, då franska handelstraktaten efter många svårigheter kom till stånd; största orsaken dertill var att norrländingarne skulle få sin skog tullfritt till utlandet. Dermed bytte vi bort — de sädesbärande provinserna — stor del af vår välfärd, och hvarifrån skola vi få den hjälp, som vi nu behöfva, om ej på sätt utskottet afser? Men för bifall dertill erfordras, att vi som vänner sluta oss tillsammans. Jag och mången med mig beklagar, att beslut i frågan icke förr kunnat få fattas. Men efter det yttrande vi nyss hörde från statsrådsbanken, helsar jag morgonrodnaden till en bättre dag. Jag skall icke vidare taga herrarnes tid i anspråk, utan ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Waldenström från Gefle: Det kan visserligen vara ganska äfventyrligt att efter en så bastant lexa, som frihandlarne nyss fått af herr Danielson, träda fram med en mot hans och hans meningsfränders uppfattning stridande åsigt, och det är icke utan, att herr Danielsons yttrande rätt mycket påminde mig om det riksbekanta mötet i Väderstad i Östergötland, der det beslöts, att alla, som icke vilja hafva spanmålstull, skola icke allenast icke blifva hörda utan ook

med allmänt förakt straffas, hvilken resolution sedan på allmän kommunalstämma upptogs af icke mindre än femtiosex socknar i Östergötland, hvilkas stämmobeslut, vid det förhållande att klagan mot dem ej förts, vunnit laga kraft, så att vi alla frihandlare sedan dess äro öfverlemnade åt det allmänna föraktet.

Hvad nu bevillningsutskottets betänkande angår, så har det fört mina tankar först och främst på 40 § riksdagsordningen, der det stadgas, att sedan statsverkets behof blifvit utredda och bestämda, eger utskottet att opåmint föreslå sättet för bevillingens ökande, om det erfordras. Bevillningsutskottet har emellertid icke tagit den ringaste hänsyn till denna paragraf i grundlagen, ty det har icke på något sätt visat eller försökt visa, att statsverkets behof göra ifrågavarande skatt nödvändig. Enligt samma grundlagsparagraf har bevillningsutskottet äfven till uppgift, att, om skatterna kunna minskas, afgifva förslag i sådant syfte. Men det ser ut, som om utskottet ansåge, att föreliggande förslag icke hade det ringaste med skatter att göra. Ty i hela betänkandet talas ej ett ord om skatt. Och likväl kan man med fog säga, att ingen skattefråga är viktigare än denna, ty ej nog med att den rör sig om en stor summa — med beräkning af 2 kronor 50 öre per 100 kilogram omalen och 4 kronor 30 öre för samma kvantitet malen spanmål, uppgår den till tolf millioner kronor — kommer den här föreslagna skatten att verka progressivt nedåt, så att ju fattigare en person är, och ju mera han därför är hänvisad till brödfödan, desto hårdare drabbas han af skatten, under det att tvärt om den mera bemedlade föga eller intet känner af densamma.

Herr Danielson säger, att, om något annat medel till den tryckta ställningens förbättrande kunde utfinnas, så skulle han vara villig att anlita detsamma. Men det finnes icke någon annan hjälp än spanmålstullar, påstår han. Detta hans tal förvånar mig mycket, allra helst sedan jag med stort intresse genomläst det betänkande, som 1886 års ekonomiska komité afgifvit till Kongl. Maj:t, och i hvilket betänkande herr Danielson sjelf deltagit, visserligen i många stycken såsom reservant, men i andra åter som instämmande. Enligt min mening innehåller detta betänkande många goda och förnuftiga anvisningar till hjälp.

Herr Danielson menade, att vi hafva sålt oss till slafvar åt utlänningen. Sådana ord kan jag icke anse för annat än uttryck af en besynnerlig benägenhet hos somliga att måla i svart.

Hvad angår hans beräkningar rörande förhållandet mellan antalet skyddstullsvänner och icke skyddstullsvänner i olika delar af riket, lemna jag dem derhän. De äro ingalunda bevisande för mig. Tiden tillåter mig emellertid ej att upptaga dem till bemötande. Mitt anförande kan nog blifva långt ändå.

Jag öfvergår nu till bevillningsutskottets skäl för sin hemställan. Utskottet framhåller dervid jordbrukets betryckta ställning, hvaröfver man klagat så många år. Det är väl ingen, som förnekar, att jordbruket lider betryck. Men dermed är ännu icke bevisadt, att detta betryck tillkommit genom saknaden af spanmålstullar; icke heller att det kan afhjelpas genom införandet af sådana. Öfverhufvud lida alla

*Angående
införande af
tull å
spannmål.
(Forts.)*

näringar betryck så väl inom Sverige som i andra länder, och att jordbruket icke är värst deran, torde ej vara svårt att visa. Jag kom här om dagen att kasta en blick i en protektionistisk stockholmstidning, hvars egentliga uppgift tyckes vara att sjunga jeremiader om den usla ställningen i landet. Der stod bland annat att läsa ungefär följande: Vi fästa herrar annonsörers uppmärksamhet derpå, att denna tidning har sin läsekrets förnämligast bland den burgna delen af Sveriges befolkning, om vi öfverhufvud kunna tala om en burgenhet i det gamla Sverige. Alltså det kan ifrågasättas, huruvida det finnes burget folk i Sverige; men hvad som är säkert, det är, att, om sådant folk existerar här, så är det att finna just bland den tidningens prenumeranter. Dessa åter äro våra mest fanatiska protektionister, hufvudsakligen bland jordbrukarna, hvilka alltså, såsom företrädesvis burgna, hafva minsta anledning att klaga, fastän de ändå göra det vida värre än de andra, som icke alls äro burgna.

Jag omnämnde nyss den ekonomiska komiténs betänkande och ber att derur få citera ett på 28:de sidan, andra afdelningen, förekommande yttrande i fråga om orsakerna till det nuvarande betrycket. Det heter der: "Den ena bland orsakerna är, att, likasom den enskilde icke sällan öfverdrifver ett påkommet ondt, så framträder ock vid vexlingar inom samhället från ett bättre till ett sämre tillstånd och i samma mån omskiptena sträcka sig till vida eller betydande områden en benägenhet hos de lidande samt hos dem, som frukta att af vexlingen drabbas, att inför sig sjelfva och den allmänna meningen öfverdrifva sina bekymmer. Då en sådan benägenhet, hvartill tecken nu visat sig, emellertid är egnad att icke blott förlama de enskildes besinning, verksamhet och motståndskraft, då dessa som mest behövas, utan äfven sprida en allmän på näringslifvet återverkande misstro, föranledes häraf en oberäknelig skärpning af de olägenheter, som verkliga förefinnas."

Detta är i min tanke onekligen väl sagda ord, och de bestyrkas äfven af hvad som står på 94:de sidan i sammanfattningen af Kongl. Maj:t befallningshafvandes svar å till dem utställda frågor. Dessa svar innehålla märkligt nog, att "betrycket synes vara relativt störst i några af landets bördigaste, i åkerbruk och industri mest utvecklade samt med täta och lätta förbindelser väl försedda provinser, men mindre eller alls icke känbart inom vissa aflägsna delar af landet o. s. v." Talet om landets ruinerade och förtviflade ställning kan jag därför icke betrakta såsom annat än som ett uttryck af en pessimism, som, långt från att gagna, tvärtom är i högsta grad skadlig, emedan den kommer mången att fälla modet. Men, som herrarne veta, med modet falla också händerna; och sedan är man ur stånd att hjälpa sig upp ur svårigheter, hvilka man eljest lätt nog skulle kunna öfvervinna.

Utskottet hänvisar vidare till, huru inteckningsskulden vuxit. Herr Herslow har till en del redan besvarat detta. Jag vill söka bemöta det än ytterligare och ber att i sådant syfte få hänvisa till sid. 43 i samma komitébetänkande — jag talar alltid om andra afdelningen deraf. Der påpekas nemligen hurusom, då en jordbrukare tager ett hypotekslån mot säkerhet af inteckningar, motsvarande lånebelop-

pet, inteckningarne till oförminskadt belopp ligga kvar hos hypoteks-föreningen ända tills den sista annuiteten är inbetald. Inteckningarna representera sålunda icke skuldens verkliga belopp, och vid sådant förhållande "inses lätt", säger komitén, "*till hvilket stort belopp utmärkta säkerheter finnas, utan motsvarande verklig skuld, bundna till förfång för landets jordbrukare, af hvilka många derigenom nödgas belåna efterstående inteckningar, hvilka såsom medförande mera risk för långfivaren, blott till högre ränta kunna placeras*". Alltså, för att taga ett exempel: om jag haft ett ursprungligt hypotekslån af 50,000 kronor, men efter många års amorteringar min nu återstående skuld icke utgör mer än 5,000 kronor, står dock min egendom in-tecknad för 50,000 kronor. Behöfver jag då upptaga ytterligare lån på annat håll, måste jag göra detta mot inteckningar efter de 50,000 kronor, hvadan i de officiella uppgifterna min egendom kommer att synas långt mera skuldsatt, än den verkligen är. Jag tror, att detta ock bör tagas i betraktande, när man talar om den in-tecknade skuldens betydelse för bedömande af den ekonomiska ställningen.

*Angående
införande af
tull å
spanmål.
(Forts.)*

I sammanhang härmed ber jag att få hänvisa till sid. 103 i samma betänkande. Många gånger har det framhållits, hurusom vid tvångs-försäljning egendom ar afyttrats till halfva värdet och derunder, och herr Danielson har äfven talat om den saken. Komitén yttrar sig härom sålunda: "de lägre köpeskillingarne berodde icke sällan derpå, att egendomarne vid försäljningen befunnits i ett af gäldenärens obestånd föranledt tillstånd af vanvård, och de strängare betalnings-vilkor, under hvilka tvångsförsäljningen skedde, verkade naturligen ock till nedtryckande af köpeskillingarne, hvilket visat sig deraf, att så-lunda till lågt pris inköpta fastigheter, då de kort derefter af inroparen frivilligt men på beqvämare betalningsvilkor afyttrats, ofta betingat en icke obetydligt högre köpeskillning."

Detta är en sida af saken, som icke heller får förbises och som vinner i betydelse, om man betraktar domänstyrelsens uppgifter rörande försäljning af kronodomäner. Af dem framgår nemligen, att nämnde domäner vid försäljning vanligen betalats dubbelt så högt som deras taxeringsvärde varit, hvilket tyckes bevisa, att egendom ar, som varit väl häfdade och hvilkas taxeringsvärde icke onaturligt höjts genom öfverdrifna spekulationer, ej behöft säljas under deras naturliga taxeringsvärde. Men sådant *blundar* man för. Men om en vanvårdad egendom eller en utmagrad oxe, som ingen människa vill hafva, måste försäljas till vrakpris, strax är man vaken och strax framhålles detta såsom bevis på det rådande eländet. Jag kommer härvid ihåg hvad jag en gång i en tidning under rubriken "Stackars landtbrukare" såg berättas om en bonde från Öland, som icke till normalt pris kunde få sälja illa rensad spanmål i Kalmar.

Jag vill, såsom jag redan sagt, visst icke neka till, att betryck förefinnes. Reservanterna i den ekonomiska komiténs betänkande säga, sid. 72, att komitén icke kunnat visa att de allmänna klagomålen öfver ekonomiskt betryck äro obefogade. Detta påstående förefaller mig dock märkvärdigt, då jag i betänkandet ser, att komité-rade just *framhålla* detta betryck. Det heter nemligen å sid. 24:

*Angående
införande af
tull å
spanmål.
(Forts.)*

“med tillfredsställelse måste hvarje fosterlandsvän se denna hastiga och storartade utveckling“.

“Men huru bevisande i afseende å denna statistiken än är, lära dess siffror icke närmare belysa — än mindre vederlägga — tillvaron af det nu öfverklagade betryck, som är af alldeles särskild art och faller inom helt andra områden.“

Men — jag upprepar, hvad jag redan sagt: deraf att betryck är rådande kan man icke sluta till, att detta beror på frånvaron af spanmålstull eller kan afhjelpas genom införandet af denna tull.

Första orsaken till det rådande betrycket ligger — jag kommer här åter till min gamla visa — i den olyckliga bränvinsfloden; och det är mycket märkvärdigt, att 1886 års ekonomiska komité icke med ett enda ord berör denna både moraliskt och ekonomiskt elände vållande landsplåga, ehuru komitén annars betonar, att kredit och välstånd i ett land icke så mycket beror på större eller mindre penningetillgång, utan förnämligast på folkets moralitet och rättskänsla. Vid 1885 års riksdag visade jag, att, om Sverige kunde få tillbaka alla penningar, som dess folk under tio år har supit upp, så skulle dermed kunna betalas icke allenast alla statens utan äfven hypoteksbankernas, de enskilda jernvägarnes, landstingens och kommunernas samtliga skulder, och det skulle ändock blifva tillräckligt mycket öfver för att dermed bygga jernvägen färdig till Haparanda samt dessutom kunna lemna 100 millioner kronor till statskassan — —.

Ja, herrarna skratta åt mina beräkningar, men jag kan icke finna förhållandet annat än sorgligt. Det går en nemesis genom tiden. Och när domen kommer, då får den oskyldige lida med den skyldige, ja kanske värre än den skyldige, då få barnen lida för fädernas synder. Att genom spanmålstullen söka undgå följderna af detta missbruk af Guds gåfvor, är fäfangt. Ingen statskonst kan från ett folk afvända nödvändigheten att förr eller senare äta sina gerningars frukt. Genom bränvinspannan är det som landets välstånd och Guds välsignelse rinner bort. Och att söka hjälpa detta med tullar, det är att lägga lock på en bottenlös tunna i den tron, att hon då skall hålla vatten. Men härom torde blifva tillfälle att tala en annan gång.

Hvad den ekonomiska komitén framhåller såsom egentliga orsaken till det rådande betrycket är först och främst kreditens missbruk, och häri instämna Kongl. Maj:ts befallningshafvande i sina yttranden. Komitén framhåller ock, att missbruket ligger ej blott deri, att det lånas mer, än hvad som behöfves, utan ock deri, att de lånta medlen användas för improduktiva ändamål. Detta betonas ännu mer genom påpekande af det förskräckliga missbruket af borgensförbindelser. Härom heter det å sid. 51: “Det system att meddela kredit på borgensförbindelser och blancovexlar, som vunnit insteg i vårt land, kan med skäl betraktas såsom en af de verksammaste orsakerna till obestånd inom alla klasser — — —. Ehvar i någon ort på landsbygden yppar sig ett allmännare obestånd och man spörjer efter dess orsaker, erfår man ock snart, att missbruk af krediten och ett utgrenadt borgenssystem dervid spela en ödesdiger rol, ofta till och med mer än ortens naturliga fattigdom, dåliga skördar, sjunkna spanmåls-

pris och dylikt.“ Så uttalar sig komitén, och jag skulle med största intresse vilja höra herr Danielson söka vederlägga det.

Vidare framhålles det dyrbara lefnadssätt, som under en mera gynsam period inrotat sig hos landets befolkning. Derom står t. ex. på 99:de sidan: att produktionens dyrhet berodde bland annat på en fortgående relativ minskning i påräkneliga arbetskrafter, hvilken utom i osäkerheten i arbetsaftalen, och inom vissa orter konkurrensen mellan olika näringar med flere förhållanden, *särskildt hvad jordbruket angående, hade sin grund i det allt oftare förekommande förhållandet, att hvarken bonden eller hans familj deltoge, såsom fordom, i det egentliga jordbruksarbetet eller de erforderliga hushållssysslorna, utan dertill anlitas dyrlegda tjenare.* — “Tio länsstyrelser hafva äfven“ heter det vidare, “obetingadt och fem i viss mån framhållit, att i de dyrbara lefnadsvanor och ökade behof, hvilka allt mera vunnit insteg och utträngt fädernas enkla seder samt icke stode i rimligt förhållande till förmögenheten, visserligen vore att söka en af de allra väsentligaste orsakerna till många enskildas obestånd, den växande skuldsättningen samt näringarnas deraf följande missvärd och förfall“. Äfven detta tror jag icke någon skall kunna jätva, och jag hemställer till herrarne, huruvida sådana missförhållanden verkligen kunna afhjelpas genom spanmålstullar. Finnes det någon som tror, att dessa tullar skulle kunna förebygga följderna af en öfverdrifven skuldsättning, föranledd af ett i onaturlig grad utsträckt borgenssystem och öfverflödiga lefnadsvanor? Man skall sannerligen hafva en märkvärdig förmåga att tro, för att kunna tro sådant.

På samma gång jag således erkänner, att våra näringar och vårt jordbruk, till följd af flere samverkande orsaker, för närvarande befinna sig i en betryckt ställning, vill jag å andra sidan framhålla, att äfven ljuspunkter förekomma, och icke så få sådana. Nyss återopade betänkande af den ekonomiska komitén visar nemligen, att fabriksverksamheten har vuxit, så att tillverkningsvärdet, som för åren 1866—1870 i medeltal uppgick till omkring 83 millioner kronor för år, derefter successivt stigit och under år 1885 utgjort 191½ millioner kronor. Hvad detta betyder, kan man närmare få se af den s. k. differentialtullkomiténs betänkande, deri det visas att från år 1860, då tillverkningsvärdet, fördeladt på hvarje person i landet, utgjorde 17 kronor 90 öre, detsamma stigit så att det år 1884 belöpte sig till 41 kronor 21 öre på hvarje person. Således har ökningen i fabriksvärdet varit icke blott absolut, utan äfven relativt högst betydlig. Sedan år 1866 hafva kapitalen i sparbankerna vuxit med 450 procent och utgjorde år 1884 mer än 209,000,000 kronor. Insättningarna hafva under alla åren 1866—1884, utom 1877—1879, öfverstigit uttagningarna och det vissa år med från 5 till närmare 10 millioner kronor. Skördarnas afkastning har också betydligt vuxit och likaså kreaturstocken. Samtidigt har äfven den uppskattade inkomsten af kapital, tjenst, rörelse och yrke, som år 1866 belöpte sig till 162½ millioner kronor, för år 1886 uppgått till nära 345 millioner kronor. Allt detta, som herrarne kunna läsa i den ekonomiska komiténs betänkande II, sid. 13—2 bör man väl ock taga i betraktande vid bedömandet af landets ekono-

*Angående
införande af
tull å
spanmål.
(Forts.)*

Angående
införande af
tull å
spanmål.
(Forts.)

miska ställning. Nu säga visserligen reservanterna mot förenämnda betänkande, — och bland dessa är herr Danielson — att komitén kommit till de ljusa utsigter, som deri uttalas, derigenom att den aftecknat de nuvarande förhållandena mot en alltför mörk bakgrund, nemligen förhållandena, sådana de gestaltade sig under den senare delen af 1860-talet, under hvilket flera missväxtår inträffade. Reservanterna sjelfva hafva deremot i stället sökt framställa förhållandena mot en annan bakgrund, och då hafva de dertill valt ställningen under åren 1874—1876, då den stora affärssvindeln som bäst pågick inom nästan alla områden i vårt land — en tidpunkt, om hvilken en brukspatron vid ett tillfälle yttrade till mig, att han knappt kunde söka reda på en utsliten hästsko, som han icke kunde sälja till hvad pris som helst. Att de närvarande förhållandena, jemförda med nu nämnda års, icke blifva så ljusa, är klart. Men icke förty, och det beder jag herrarna observera, nödgas reservanterna sjelfva medgifva, att 1885 års fabriktillverkningsvärde trots sjunkna pris likväl med 18 å 19 millioner kronor öfverstiger tillverkningsvärdet till och med under år 1875, fastän de så mycket som möjligt söka förringa betydelsen af denna förökning, i det de dels förmena, att densamma är mer skenbar än verklig; dels framhålla, att ökningen från år 1875 till år 1885 endast utgör 10 procent, medan stadsbefolkningen vuxit med 30 procent. Jag tror alltså för min del, att förhållandena icke äro så förtviflade, som herr Danielson sökt framställa dem; och jag vill fråga, hvilket som är mera fosterländskt, antingen att oupphörligt måla allting i svart och söka ingjuta missmod i folkets hjertan genom att säga, att ställningen är förtviflad, eller att, medan man medgifver, att betryck råder, tillika visa på och framhålla de ljuspunkter, som kunna finnas, samt derigenom söka hos det försagda folket ingjuta mod och hopp, att det åter må kunna resa sig; såsom det mången gång förut slagit sig igenom mycket större svårigheter.

Till hvad jag nu sagt angående den närvarande ställningens ljuspunkter skall jag be att få lägga några ord om de utsigter till en bättre sakernas ställning, som för den närmaste framtiden föreligga. En tidningsnotis, som alldeles i dessa dagar gått genom hela den svenska pressen, säger angående jernhandteringen: "*Jernmarknaden förbättras*". Den märkliga förbättring i jernmarknaden, som utomlands sports inom allra senaste tiden, synes äfven göra sig gällande i Sverige. Så meddelas till "*Helsingen*", att i Dannemora bergslag i Upland jern och stålvaror börjat röna lifligare efterfrågan, hvaraf äfven följt prisförhöjning derå.

Äfven Österby bruk, som af brist på afnämare under de senaste åren måst magasinera all sin tillverkning af nämnda slag, har nu erhållit icke blott köpare till det redan tillverkade, utan jemväl beställning å all fabrikation under den kommande femårsperioden från och med detta år räknadt."

Beträffande trävarurörelsen har jag i min hand en af styrelsen för sågverks- och trävaruexportföreningen under den 28 sistlidne januari afgifven berättelse, deri bland annat står att läsa följande: "redan i början af förliden månad inkommo från utlandet ordres till

förhöjda pris, hvilka i närvarande stund kunna anses vara omkring 10 sh. per standard högre än fjolårets vårnoteringar, hvarjemte mycket stora f. o. b. försäljningar äro gjorda. Med gladare förhoppningar än vid samma tidpunkt under flera föregående år gå vi sålunda 1888 års utskeppningsperiod till mötes.“

*Angående
införande af
tull å
spannmål.
(Forts.)*

Likaså hafva skeppsfrakterna betydligt stigit, så att utsigterna för rederiäffärerna äro ganska hoppgifvande.

Nu torde visserligen många bland herrarne kunna invända, att detta gäller endast jernhandteringen, skeppsrederiet och trävarumarknaden, men att i afseende på jordbruket inga omständigheter föreligga, som antyda att äfven på det området finnas grundade anledningar till ljusare förhoppningar. Men jag tror mig kunna visa äfven det, och jag vill tro att herrarne skola anse, att jag dervid hemtar mina bevis ur en mycket trovärdig källa, då jag hänvisar till bilagan litt P. i bevillningsutskottets föreliggande betänkande. I en skrift, som jag förre året gaf ut, beräknade jag, med ledning af tullstyrelsens berättelser, att under år 1886, jemfördt med år 1885, utförseln af landtmannaprodukter så mycket ökats och införseln deraf så mycket minskats, att vi för år 1886 borde få ett öfverskott af den internationella handeln med landtmannaprodukter till belopp af 10 millioner kronor. Såsom många af herrarne veta, blefvo dessa mina beräkningar föremål för ett omåttligt hån, begabberi och otidigheter. Men som herrarne se af bilagan till utskottets betänkande, så utgör vårt utförselöfverskott år 1886 icke 10 utan *mer än 15 millioner kronor*. Hvad angår särskildt handeln med *spannmål och produkter deraf*, som för år 1885 visar en så ogynsam siffra: *ett införselöfverskott på mer än 18 millioner kronor*, hvilket till stor del berodde på förhoppningar om skyddstull och deraf föranledda omåttliga spekulationer — har denna handel under år 1886 ljusnat så, att den slutar med införselöfverskott å endast 715 $\frac{1}{2}$ tusen kronor. Herrarne kunna häraf finna, att utsigterna äfven på detta område äro högst betydligt bättre, och om herrarne härmed jemföra tullverkets in- och utförsel-tabell för år 1887, så skola herrarne finna, att vi hafva att vänta att få se en ytterligare förbättring för nämnda år, då in- och utförseln af landtmannaprodukter hinner att af kommerskollegium omräknas i penningar. Hvad tror herr talmannen, att protektionisterna skulle hafva sagt om denna märkliga förbättring i den internationella handeln, derest vi redan vid 1886 års riksdag hade fått tull å spannmål? Jo, de skulle hafva sagt: nu se herrarne, huru spannmålstullarne verkat, då de redan första året gifvit ett sådant lysande resultat, ja de skulle ock hafva skrivit på spannmålstullarnes kredit de förbättrade förhållandena inom jernindustrien och trävaruhandeln. Det kan dertföre icke annat än glädja mig att åtminstone denna möjlighet nu är dem betagen. Men på samma gång svider det i mitt hjerta att tänka på, att den vändning till det bättre, som håller på att inträda, och som, om den fått utveckla sig naturligt, skulle låta oss hoppas temligen stabla förhållanden under närmaste framtiden, nu skall helt och hållet förryckas genom en total förändring af vårt ekonomiska system. Mina herrar, det kan ju hända att om tre år härefter span-

Angående
införande af
tull &
spannmål.
(Forts.)

målstullarna varda aflysta, och då få väl herrarne se, huru det skall gå med dem, "som i förlitande på fortvaron af spannmålstullarna spekulerat för mycket i landtbruksaffärer".

Man väntar nu af spannmålstullarna, att de skola åstadkomma allt möjligt godt; men likväl kan man aldrig blifva vis på, hvad proktektionisterna egentligen mena och hvilka deras afsigter må vara. Den ena gången säga de, att de icke tro eller afse, att priset på spannmål och bröd skall fördyras. Den andra gången åter säga de, att dessa tullar äro nödvändiga, för att landtmannen skall få betaldt för sina produkter. Hvad är nu egentliga meningen med dessa motsägelser?

Utskottet anför Tysklands exempel, hvaraf framgår, att den nya tullagen derstädes, som höjde tullen å hvete och råg från 30 riksmark per 1000 kilogram till 50 riksmark, — eller med 20 riksmark, — under loppet af de närmaste dagarna efter dess antagande verkade en förhöjning i varans pris af endast 1,50 riksmark. Enligt denna proportion skulle den nu hos oss föreslagna tullen öka varans pris med omkring 19 öre pr 100 kilo.

Jag framställde vid 1886 års riksdag en interpellation till bevillningsutskottets dåvarande vice ordförande, som numera är utskottets ordförande, och jag vill äfven nu, eftersom han har begärt ordet näst efter mig, fråga honom om herrar protektionisters verkliga mening kan vara, att en ökning af spannmålspriset med 19 öre för 100 kilogram skall kunna afhjelpa det närvarande betrycket? Kan jordbruket upphjelpas med så litet, då synas klagomålen vara bra mycket ogrundade, men jag tror icke, att bevillningsutskottets ledamöter sjelfva anse, att den tull, som är ifrågasatt, kan blifva någon verklig hjälp. Det måste ligga något annat perspektiv derbakom. Utskottet säger, att anledningen, hvarför jordbrukarne äflas att få spannmålstullar, är icke endast den prisförhöjning, som kan väntas blifva en följd af tullen, utan äfven och i främsta rummet önskan att sätta en gräns för importen och derigenom bereda den svenska bonden tillfälle till afsättning för sin spannmål på den inhemska marknaden. Men hvad skall det hjälpa den svenska bonden att han får sälja, om han icke får betaldt, så att det betäcker produktionskostnaderna? Ty, mine herrar, icke lärer någon blifva rik, för det att han får sälja mycket, om han nödgas göra en förlust af 12 skilling per kanna. Det måste således, som sagdt, ligga något annat perspektiv bakom de nu föreslagna tullsatserna. Det gäller nu att få in sjelfva *systemet*; sedan tillämpar man det genom ständiga tullförhöjningar, till dess det hjälper.

Såsom någonting högst märkvärdigt i bevillningsutskottets betänkande måste man betrakta tullen på hafre, hvaraf exporten är större än importen. Bevillningsutskottet anser, att *konseqvensen* — icke landtmannens behof utan konseqvensen — fordrar, att äfven på hafre skall finnas tull och föreslår därför en tullsats af 1 krona för 100 kilogram. Nu begagnas ju hafren hufvudsakligen till kreatursutfodring. Längre fram i betänkandet heter det i fråga om artikeln kli, att kli bör åsättas införseltull för qvarnegarnes skull, hvilken tull likväl, då kli är en vigtig faktor vid kreatursutfodringen, ej bör sättas högre än till 30 öre per 100 kilogram. Jag vill fråga:

Är då icke hafren lika vigtig för kreaturutfodringen som kli, och borde icke hafren då draga lika hög eller lika låg tull som kliet, i synnerhet som å ena sidan hafretullen ej behöfs för qvarnegarnes skull och å andra sidan importen af kli öfverstiger exporten, medan deremot exporten af hafre många gånger öfverstiger importen?

Det finnes ingen konsekvens i bevillningsutskottets betänkande. Jag skall visa detta äfven med ett annat exempel. Bevillningsutskottet föreslår att tull på mjöl, alla slag, skall utgå med 4 kronor 30 öre för 100 kilogram och tullen på kli, såsom nyss nämnts, med 30 öre för 100 kilogram. Nu visar bevillningsutskottet på samma gång, att man utaf 100 kilogram råg får 60 kilogram mjöl och 40 kilogram kli. Om jag således införskrifver 600 kilogram mjöl får jag därför betala 25 kronor 80 öre tull; om jag vidare införskrifver 400 kilogram kli, så kostar det i tull 1 krona 20 öre. Blandar jag nu i hop begge delarna, så får jag deraf 1000 kilogram sammalet mjöl, för hvilket jag betalt en tull af tillsammans 27 kronor. Men tager jag in 1000 kilogram sammalet mjöl, så skall jag därför erlägga 43 kronor i tull. Tro väl herrarne, att våra affärsmän äro så enfaldiga, att de icke kunna räkna ut detta?

Men icke blott det. Om herrarne vidare tänka på, att 1000 kilogram råg, omalen, skulle i tull draga 25 kronor och 1000 kilogram sammalet mjöl, på det vis jag nu nämnt, 27 kronor, så blir det till qvarnindustriens skydd icke mera än 2 kronors skilnad i tull på den omalna spanmålen och mjölet; och hvad gagn tro herrarne, att qvarnindustrien kommer att få af dessa två kronor?

Nu kan man ju invända, att först skrädningen och sedan blandningen af mjölet alltid kostar något. Det är alldeles sant, men på långt när icke så mycket som skilnaden mellan ofvannämnda tullsatser 27 och 43 kronor eller 16 kronor per 1000 kilogram. Bevillningsutskottet försöker vidare att beräkna, hvilken vinst folket kan hafva af dessa tullar. Jag vill icke vidare upptaga till bemötande deras ur 1887 års bevillningsutskotts betänkande anförda beräkningar, som då blefvo allt för grundligt gendrifna för att här behöfva åter igen vederläggas. Genom spanmålstullen skulle förlust tillskyndas 1:o *alla sådana jordbrukare*, som behöfva köpa spanmål, omalen eller malen. De skulle drabbas af en dubbel förlust, nemligen dels förlust genom högre spanmålspris, dels förlust genom högre pris på alla andra förnödenheter, hvilkas prisstegring blefve en följd af spanmålsprisets höjning. Vidare skulle 2:o *alla sådana jordbrukare* förlora, som hvarken hafva spanmål att sälja eller behöfva köpa spanmål. De skulle lida icke af spanmålsprisets stegring men af prisstegring på alla andra förnödenheter (redskap, arbetslöner m. m.) Vidare skulle förlust 3:o *tillskyndas alla de jordbrukare*, som väl hafva spanmål att sälja men icke så mycket, att deras vinst på spanmålsprisets höjning kunde motsvara deras förlust genom prisstegring på allt annat. Läggas nu härtill alla sådana jordbrukare, som hafva så mycken spanmål att sälja, att deras vinst på spanmålstullen jemt motsvarar deras förlust genom prisstegring å allt annat, och som därför i det hela intet skulle vinna genom spanmålstullen, så är uppenbart, attendast *en jmförelsevis ringa*

Angående
införande af
tull å
spanmål.
(Forts.)

Angående
införande af
tull å
spanmål.
(Forts.)

del af Sveriges jordbrukare — och detta de största — skulle hafva verklig vinst af spanmålstullen. Det är alldeles obegripligt, huru dessa lyckats inbilla sig sjelfva och så mycket annat folk, att deras fördel är det samma som det allmänna bästa och landets välfärd. Vidare skulle förlust drabba 4:0) alla öfriga Sveriges innebyggare, som behöfva köpa spanmål, och det är en ofantligt stor mängd. Slutligen komme ock smörproduktionen och boskaps gödnigen att lida derigenom, att det kraftfoder, med hvilket boskapen måste födas för att kunna lemna prima smör eller blifva fet till slagt, genom tullen stege i pris.

Bevillningsutskottet berör vidare arbetarnes ställning, och hur sker det? Jo, utskottet menar, att arbetarne skola få mera arbete, om vi få spanmålstull. Detta är den ömtåligaste punkten i hela frågan, en punkt, som kommer att draga på protektionisterna ett ansvar, som de skola få svårt att bära. Det har under förra året varit en sed här i Stockholm, att flera protektionistiska direktörer vid stora verkstäder hafva hänvisat arbetare, som kommit och sökt arbete, till mig för att få arbete. De hafva haft utskrifna adresslappar med min adress liggande hos portvakten, som fått befallning att lemna hvarje arbetssökande en sådan lapp med uppmaning att gå till mig och försöka få arbete. Detta länder dem till föga heder. Jag har aldrig åtagit mig att skaffa arbete åt arbetarne. Men protektionisterna åtaga sig det, och de få väl se, då arbetarne komma att pocka på arbete, hur det kommer att ställa sig för dem.

Utskottet säger vidare, att brödpriset för arbetarne icke skall komma att stiga, emedan arbetaren hufvudsakligen köper sitt bröd färdigbakadt. Detta är nu mycket enfaldigt sagdt. Det är möjligt, att så sker här i Stockholm, om bagarne utan förhöjning af brödpriset nöja sig med att betala mjölet högre, men i provinsstäderna köpa nästan alla arbetare mjöl och baka sjelfva, för så vidt deras tillgångar tillåta dem att köpa in några pund på en gång. Utskottets tal bevisar derför endast fullkomlig obekantskap med verkliga förhållandet.

Arbetarne äro för närvarande öfver hufvud icke representerade uti riksdagen, men kommen ihåg, mine herrar, att det endast är en tidsfråga, när de skola erhålla rösträtt, och då kommer det att hämnas sig sjelft, om det händer dem något mot hvad rätt och billighet fordrar.

Man anför vidare emigrationen som ett bevis på huruledes frihandeln utarmat landet. Ja, mine herrar, i fall nu spanmålstillarne gå igenom, så fruktar jag, att just detta skall bidraga till emigrationens ökande. Man ser redan betänkliga tecken dertill i uppgifterna för januari månad. Som vi veta, hafva också alla transatlantiska bolag höjt personafgiften högst betydligt, just derför att de vänta en storartad emigration under innevarande år. Herrarne få väl sjelfva se det.

Hans excellens herr statsministern menade, att den närvarande regeringens uppgift vore att verka för samhällsfridens återställande, att dess lösen vore försonlighet o. s. v. Detta är utan tvifvel ett mycket vackert och ädelt program och man bör önska regeringen lycka till att genomföra det. Men tror man, att freden åstadkommes derigenom, att man, som nu med all visshet kommer att ske, pålägger svenska folket mot dess egen tydligt uttalade vilja en beskattning, som löper

ut på flere millioner kronor om året, så bedrager man sig. Om denna beskattning tillkommit på naturligt sätt, så hade man måst finna sig deri. Men herrarne veta, huru sakerna för närvarande stå och hvar på protektionisternas öfvervigt är grundad. Protektionisterna disponera i närvarande stund voteringsedelns öfvermägt i kammaren, men denna hafva de icke fått af folket, utan en tillfällighet har skaffat dem den samma. Jag vill icke alls klandra dem för att de anse sig pligtiga att nu begagna sig af denna tillfällighet till påläggande af denna skatt, men jag måste för min del på det lifligaste protestera deremot, och jag kan icke annat än beklaga de händelser och förhållanden, som deraf ovilkorligen skola blifva en följd. Ty ingen skall kunna säga, när tullen blifvit införd, att det är svenska folket, som tagit på sig densamma. Och ett sådant förhållande är ingen säker grund för hoppet om samhällsfridens återställande.

*Angående
införande af
tull å
spanmål.
(Forts.)*

Herr E. G. Boström: Herr talman, mine herrar! Då jag nu går att söka i någon mån försvara bevillningsutskottets betänkande, må jag genast säga, att jag icke förvänar mig öfver de häftiga anfall, för hvilka det samma varit utsatt. Det är nemligen alldeles gifvet, att hvem helst som än må hafva skrivit det och huru det än må hafva varit skrifvet, så skulle aldrig herr Herslow från sin ståndpunkt kommit att gilla detsamma. Men jag tror, att han gick för långt, då han sade, att betänkandet borde utdelas till våra läroverk för att vid undervisningen i logik tjena som en profkarta på felslut, åtminstone tror jag, att betänkandet, i sådant fall borde åtföljas af herr Herslows yttrande, emedan samlingen derigenom blefve mera fullständig.

Herr Herslow klagade öfver detta system, "som aldrig kunde systematiseras". Ja, så förhåller det sig i sjelfva verket. Men, medan herrar frihandlare mena, att deras system gäller för alla tider och under alla förhållanden, anse vi protektionister, att näringslifvets former måste ändras efter förhållandena, som vexla om icke för dagen så dock ofta nog. Vi kunna därför om en ekonomisk åtgärd icke säga, att den är för all tid den rätta, utan endast att den är för tillfället gagnelig, och den, som vi för tillfället mest tillråda.

Herr Herslow klagade vidare öfver, att bevillningsutskottet i sitt betänkande redan på första sidan antydtt tullskyddsvännernas öfvervigt inom Riksdagen, men han läste icke upp hela meningen. Den innehåller, att utskottet ansett sig böra inkomma till Riksdagen med detta betänkande så tidigt för att förekomma en öfverdrifven spekulation i spanmål, som orsakades af just detta förhållande, men detta framgick icke af herr Herslows anförande. Herr Herslow talade vidare om, att kapitalet måste undergå en förminskning i värde, och han nämnde i sammanhang dermed, att inteckningarne i fastighet i städerna vore relativt högre än i fastighet på landet. Man kan icke annat än beklaga, att så är förhållandet; men man måste fästa afseende vid att fastigheterna på landet hafva större betydelse än stadsfastigheterna, ty de förra äro grundvalen för vår penningställning. Flertalet af våra lån från utlandet hänvisar till den svenska jordens värde; denna utgör sålunda grundvalen för vår kredit i utlandet. En stor del af grundfonderna

*Angående
införande af
tull å
spannål.
(Forts.)*

hos våra enskilda banker består af inteckning i jordegendom. Låt dessa inteckningar blifva utan värde; jag undrar, hurudant slutet då skall blifva. Det är af dessa orsaker, som jordbruksfastigheternas värde har en så synnerligen stor betydelse.

Icke blott herr Herslow utan äfven herr Waldenström fäste sig vid utskottets tabeller och förmenade, att de bevisade motsatsen af hvad man dermed ville visa. Den senare fäste sig vid den sista tabellen lit. P, der det visar sig, att förhållandet emellan införsel och utförsel under år 1886 lemnar ett väsentligt gynsammare resultat än året förut. Man får dock härvid icke endast se på slutsiffrorna; man måste också se till, huru dessa uppkommit; och om jag går till utskottets föregående tabeller, så framgår det af dem, att införseln af råg och hvete, omalen, visserligen gått ner till följd af den stora spekulation, som egde rum 1885; men också, att i synnerhet af mjöl införseln i stället hade stigit.

En väsentlig orsak till exportens höga värde ligger i de pris, som af kommerskollegium åsatts vår förnämsta exportartikel, hafren. Om herrarne ville vara goda och gå till tabellen rörande hafre, omalen, skola herrarne finna, att 1886 års öfverskott af utförsel uppgick till 242,898,045 kilogram till upptaget värde af 23,075,314 kronor, hvilket, reduceradt, gifver ett pris af ungefär 9,5 öre per kilogram, eller 80 och 81 öre per lispund.

Jag hemställer till dem bland kammarens ledamöter, som äro landtbrukare, huru vida det lyckades att då erhålla detta pris. Jag tror för min del, att detta pris icke obetydligt öfverstiger det då gällande verkliga, och dock är detta beräknade pris ganska bidragande till det af herr Waldenström omnämnda resultat för det året. Efterser jag derpå, huru förhållandena gestaltade sig år 1887, så skall man finna, att den låga importsiffran för år 1886 mera än motväges af 1887 års väsentligt stegrade import.

Men man kan äfven af dessa citerade tabeller lära något annat, som icke af herr Waldenström berördes. Det har nemligen från våra motståndares, frihandlarnes, sida framhållits, att vi skulle slå oss på utförsel af kreatur, smör och dylikt, och att det vore deri det svenska landtbrukets framtid skulle ligga. Vi finna härutinnan, att hela utförseln af kreatur utgjorde i värde 1885 8,113,095 kronor och 1886 6,632,826 kronor. Men går man till den mera speciella statistiken, finner man, att de utförda kreaturens antal under de olika åren ingalunda minskats i förhållande till detta i exportsiffrorna upptagna värde, d. v. s. att de utförda kreaturens saluvärde högst väsentligt fallit från det ena året till det andra. Och öfvergår man till artikeln smör, hvilket i vår handelsomsättning ju spelar en betydande roll, så finner man, att utförseln 1885 utgjorde i värde 20,613,141 kronor och 1886 20,511,215 kronor eller således 1886 omkring 100,000 kronor mindre än 1885. Men om man deremot granskar de olika årens utförselkvantitet, så är den för år 1886 600,000 kilogram större än för år 1885. Det visar sig således, att prisen väsentligen nedgått det ena året efter det andra jemväl å denna artikel, som ju säges vara vårt lands förnämsta, när det gäller jordbruket.

Herr Herslow sade vidare, att han af alla system ansett det vara det mest *orättfärdiga*, som afsåg att införa tull på spanmål, och han tillade, att det varit så ansedt af alla *opartiska*. Jag behöfver icke i kammarens minne återföra, hvilka länder, som hafva skyddstulls- och hvilka frihandelssystem och att de förra äro i Europa vida öfvervägande. Herr Herslows påstående innebär i allt fall det samma som att säga, att alla de länder, som hafva skyddstullssystem, anlita det mest orättfärdiga af alla beskattningsmedel. Jag tror för min del, att öfverdriften i ett sådant yttrande bestraffar sig sjelf.

*Angående
införande af
tull å
spanmål.
(Forts.)*

Herr Herslow anmärkte, att utskottet gått försigtigt till väga. Det menar "tag för dig nått nu, så får du taga en gång till". Jag har dock redan nämnt, att den frågan beror på erfarenheten. Ingen kan säga, huru vida den ena eller andra siffran är den verkligt rätta. I fråga härom må erfarenheten är från år bära omsorgen. Den ärade talaren behöfver icke vara rädd. 1888 års Riksdag kan icke lagstifta för 1889 års Riksdag och än vidare. Och hvad kommande Riksdagar må besluta är nu en öfverflödigt omsorg att sköta.

Öfvergår jag från herr Herslows yttrande till herr Lyttkens, så anmärkte han, att presterskapet på den ifrågavarande tullförändringen skulle göra en mycket stor vinst. Jag tror för min del icke, att den ifrågasatta tullen för presterskapet har en så stor betydelse, som den han trodde. Men jag tror dessutom icke, att det är lämpligt att med anmärkningar af denna art bidra till att uppställa den ena klassen emot den andra. Sådant är i sjelfva verket till skada för den sak man förfäktar.

Herr Lyttkens yttrade sig äfven om skilnaden emellan den föreslagna tullen på mjöl och den på omalen spanmål och påstod, att tullen på den förra vore föreslagen för hög i förhållande till tullen på den senare. Jag kan försäkra, att denna fråga inom bevillningsutskottet varit föremål för sorgfälligt undersökning. Utskottet har i denna fråga afhört yttrande af en fackman, hvilken för sin del ansåg, att tullen på mjöl skulle föreslås relativt vida högre än nu skett. Och herr Lyttkens kan sjelf bilda sig ett omdöme i denna fråga, om han efterser, hvilken skilnad i detta fall förefinnes emellan tullen på malen och omalen spanmål i Tyskland och andra länder, som tillämpa skyddstullssystemet. Hvad tullen på kli beträffar, så har utskottet just till följd af de skäl herr Lyttkens anført föreslagit denna till endast 30 öre per 100 kilogram. Hvarför tull på denna artikel blifvit föreslagen har uteslutande skett därför, att denna vara må vid införsel göras till föremål för noggrann tullbehandling, så att icke vid införseln i denna vara skall kunna inblandas mjöl, hvilket sedermera lätt kunde fränkiljas.

Herr Waldenström började sitt anförande med den anmärkningen, att utskottet gått utöfver 40 § regeringsformen, som säger, att sedan statsverkets behof blifvit utredda och bestämda, bevillningsutskottet har att föreslå sättet för bevillingens ökande etc., och att utskottet icke ens talat om, att ett sådant behof förefinnes. I parentes vill jag då nämna, att herr Waldenström anslag de förökade tullinkomsterna till 12,000,000 kronor. För min del har jag också gjort en uträkning i detta hänseende och dervid icke kommit till högre siffra än 8,000,000

Angående
införande af
tull å
spannmål.
(Forts.)

kronor. Från vår sida framhålles alltid, att tullen har en dubbel betydelse, den ena att bereda statsverket inkomst och den andra att reglera produktionsförhållandena för våra näringar. Herr Waldenström lemnade från sin ståndpunkt denna senare synpunkt helt och hållet å sido. Men jag tror för min del, att det är en skyldighet för hvar och en att icke glömma bort just denna synpunkt. Jag föreställer mig, att de ifrågavarande tullarne, huru än saken må ställa sig, knappast skola medföra en ökad inkomst af ens åtta millioner kronor. Men då det först är vid slutet af riksdagen bevilningarne till sitt belopp skola beräknas, så har ju utskottet då, att, sedan det funnit i hvad mån dess förslag vinner Riksdagens stadfästelse, göra de jemkningar i öfrigt, som af förhållandena må vara påkallade.

Herr Waldenström yttrade vidare, dervid åberopande den s. k. välfärdskomiténs betänkande, att de i fastigheter beviljade inteckningar alls icke representerade siffran af den fastigheterna verkliggen vidlådande skuld, utan att inteckningarne qvarstodo till oförändradt belopp, under det skulden delvis vore afamorterad, och han nämnde i sammanhang dermed siffrorna 50,000 och 5,000. Herr Waldenström har häri delvis alldeles rätt. Men jag kan af egen erfarenhet intyga, att en dylik relation som emellan 50 och 5 i detta fall icke förefinnes. Jag har sjelf länge suttit i styrelsen för en hypoteksförening och kan försäkra, att ofta nog, sedan så mycket blifvit amorterad, som motsvarar ett års annuitet, har framställning inkommit om återfäende af det amorterade beloppet. Icke heller tror jag, att man får fästa så synnerlig vikt vid det pris, hvarför kronoegendomar i allmänhet försäljas. Dessa utgöras af små egendomar, der ofta skogen är bibehållen och åbyggnaderna i godt stånd. Förmånen af husrum och vedbrand spela i fråga om priset på dessa egendomar en högst väsentlig rol.

Vidare anförde herr Waldenström, att exekutivt försälda egendomar ofta befunde sig i ett mycket vanvårdadt skick och att de på denna grund icke kunde betinga det pris, de eljest voro värda.

Ja, detta är en sanning. Men häri ligger också en stor fara för den nu varande ställningen. Ty det är gifvet, att när en jordbrukare finner sig stå vid branten af sin undergång, så söker han tillgodogöra sig all upptänkbar afkastning af sin egendom, och anlitar dess sista resurser, innan han afträder egendomen. Deri ligger naturligtvis orsaken, hvarför dylika egendomar ofta äro vanvårdade, men, såsom jag sagt, just deri ligger äfven på samma gång en stor fara för vårt jordbruk och våra ekonomiska förhållanden. I denna omständighet ligger således en helt annan innebörd, än den herr Waldenström förmenade.

Herr Waldenström ansåg ytterligare, att utsigterna för vår ekonomiska ställnings förbättring i närvarande stund voro synnerligen gynnsamma, och han kom i sammanhang dermed att nämna det högre pris, hvartill de s. k. Österbyverken kunna afsätta sitt jern. Nu känna vi likväl, att Dannemoraverken äro i vida bättre ställning i allmänhet än de flesta andra jernverk i vårt land. Och jag har från sakkunnigt håll hört intygas, att sanningen af den af herr Waldenström lemnade uppgiften om de förbättrade förhållandena för vår jern tillverkning icke i allmänhet vunne bekräftelse. Trävaruprisen hafva visserligen stigit

något, likaså frakterna, men i öfrigt tror jag ej, att utsigterna förbättrats.

Herr Waldenström vidrörde äfven en af honom i fjor utgifven skrift, därför han lidit mycken smälek, men hvori han visat, att svenska landtbruket lemnat 10 millioner kronor exportöferskott. Han funne nu af utskottets tabeller, att detta öferskott kunnat beräknas till femton millioner kronor. Jag har redan förut påvisat, huru dessa siffror tillkommit.

Jag vet ej, om herr Waldenström afsåg den skrift, han utgaf under titel "hvad som är visst". Men det minnes jag, att han på tvenne ställen lät vår smölexport kompensera vår införsel af andra landtbruksalster. Om detta var så alldeles rätt, vill jag lemna osagdt, men att det behöfdes, det är nog visst.

Vi hafva hört herr Herslow och herr Waldenström gemensamt fråga: hvad mena protektionisterna; tro de verkligen, att de kunna åstadkomma något verkligt gagneligt? Ja, de hoppas det! Huru sakerna i en framtid komma att gestalta sig, står icke i menisklig magt att bedöma. Men hvad vi äro öfvertygade om är, att sämre än det nu är, kan det icke blifva.

För att nu återgå till herr Herslows anförande, så uttalade han sin förvåning öfver, att vi nu återigen stå inför denna samma fråga. Vi borde erinra oss, menade han, att svenska folket vid majriksdagen förledit år uttalat sitt votum deri och att detta votum gått emot spanmålstullar. Herr Herslow var icke medlem af majriksdagen, och han synes icke heller hafva tagit rätt del af hvad som då föreföll. Ställningen partierna emellan var då den: den ena parten sade: vi vilja icke hafva tull på råvaror, hvartill man ville räkna lifsförnödenheter, i synnerhet råg, hvaremot vi från vår sida sade: vi vilja hafva skydd för hvarje svensk näring. Väl fans ett tredje parti, de rena frihandlarnes, hvilka anse att tullen är blott till för att bereda statsverket en inkomst, hvarföre tull endast skall läggas å hvad som konsumeras mycket men ej kan produceras inom landet. Men detta parti lär väl icke räkna många röster och kan därför gerna lemnas ur räkningen. Just vid denna majriksdag var det emellertid, som vi, uteslutande till följd af de s. k. frihandlarnes åtgöranden, fingo tull å majs och ost, den förra i den tydligt uttalade afsigt att höja priset på potatisen eller åtminstone att hindra dess pris att falla. Nu kunna vi väl vara ense om, att i den fattiges förbrukning — den fattige, för hvilken Ni mine herrar, ensamma vilja göra Eder till målsmän, — ingår lika mycket potatis som råg. I kunnen därför icke längre med fog vidhålla Eder gamla ståndpunkt. Och jag påstår därför, att ställningen partierna emellan numera förändrats, och jag vågar äfven påstå, att I numera striden endast för skenet och icke för något annat. Man har hört sägas från frihandlarnes sida, att de vore villiga att biträda hvilka tullar som helst blott icke på råg. Men det är ett konstateradt faktum alltsedan år 1880, att man vid förtullningen icke kan skilja på mjölet af råg och hvete, hvarföre om man vill taga tull på hvetemjöl, så måste man också taga tull på rågmjöl. Nu måste man väl äfven erkänna, att de, som konsumera råg, kon-

*Angående
införande af
tull å
spanmål.
(Forts.)*

Angående
införande af
tull å
spannmål.
(Forts.)

sumera det i form af rågmjöl, då de, som köpa omalen råg och sedan förmala den, äro ganska få. En enbar mjöltull drabbar därför konsumenten lika mycket eller lika litet som i förening med en efter mjöltullen afpassad spannmålstull, men det är den stora skillnaden, att när man lägger tull på rågmjöl men ej på råg, så kommer ju vinsten deraf hufvudsakligen qvarnegaren eller köpmannen till godo. Men, om tull lägges på både råg och rågmjöl, tillgodokommer vinsten deraf äfven jordbrukarne, och det är väl i allt fall dem, vi helst vilja tillgodose. Men, säger man, hvarför vill ni då icke släppa rågtullen, då ni kunna få tull på allt annat? Jo, just därför att rågtullen är, för att begagna ett inom medkammaren förut begagnadt uttryck, så att säga inkörsporren till det nya systemet.

Herr Herslow sade, att vi nu ville upplifva ett gammalt och för länge sedan inom jordbruket utdömdt system. Jag tror icke herr Herslow är rätta mannen att bedöma detta, men jag vill dock emot hans berörda yttrande säga, att, för att hålla jorden i kultur, måste den ligga i träde; hvetet är i mellersta Sverige af mera sviksam natur, men rågen är det säkraste utsäde och därför måste rågodling i en väsentlig grad ingå i vårt jordbruk. I Skåne är förhållandet annorlunda. Denna provins är af naturen mera gynnad; både klimatet och jordens beskaffenhet äro der annorlunda än i det öfriga landet. I Skåne kan jorden hållas i kultur genom rotfruktsodling, och därför är man derstädes icke så beroende af rågen, och skåningarne vilja också därför nog vara med om att lägga tull på sitt hufvudsäde hvetet, men icke på råg. Men detta vore ju att premiera den goda jorden och låta den sämre vara utan skydd. Vi finna alltså som sagdt många skånerepresentanter, som vilja absolut motsätta sig tull för råg, men kunna vara med om tull på hvete. Det är denna splittring i sinnena som gjort, att den föreliggande frågan icke förr blifvit löst. Den ena känner endast, huru skon klämmer för honom, men icke hvar den klämmer för andra, och detta är ju i allmänhet fallet, att man visserligen ser hvad som fattas en sjelf, men icke hvad som felas andra. Särskildt är detta fallet med arbetarne. Så t. ex. inser nog sockerbruksarbetaren att, om man icke har tull på raffineradt socker, skulle sockerraffinaderierna få ligga nere hos oss, och arbetarne vid klädesfabrikerna förstå mycket väl, att, om denna industri icke hade tullskydd, skulle de bli utan arbete, och så är det öfver hufvud taget nog förhållandet med arbetaren inom hvarje annan skyddad näring. Men han har svårt att öfverse det hela och särskildt förefaller det honom eget, att jordbruket, hvars alster så länge varit utan skydd, nu skulle behöfva ett sådant, ty i detta afseende har arbetaren icke förnummit eller har kanske icke förmåga att bedöma de stora förändringar, som försiggått på detta område genom transportsväsendets utveckling och andra förhållanden. Det är med ett ord brist på solidaritet inom näringsidkarne, som vållat, att denna fråga så länge fått vänta på sin lösning hos oss, ty vill man tillgodose landets näringar, måste man se saken i stort och minnas, att landets näringslif dock utgör en enhet och att, om en näring lider, så lider det hela, och det torde därför vara svårt att vidhålla den uppfattning, som man

här länge sökt göra gällande. Det har emellertid förefallit mig, som om insigten om det ohållbara i det nuvarande tillståndet blefve allt allmännare och att känsla af solidaritet allt mera arbetar sig fram. Att den blir allmännare på landsbygden, är icke svårt att förstå, men äfven i städerna har man börjat märka, huru svårt det är att köpa landtmannens alster ens för det låga pris, hvarmed han nu får åtnöja sig. Man börjar allt mera inse, att det icke är det billiga priset, som är hufvudsaken, utan hufvudsaken är tillgången på arbete, på något att köpa för. Det är dock icke tillgång på kapital, som brister, ty, såsom vi veta, äro våra penninginrättningar försedda med penningar till öfverflöd, som de icke veta, huru de skola använda, men kapitalisterna våga icke släppa ut penningarne i rörelsen, utan åtnöjas hellre med en mycket liten ränta än de riskera hela kapitalet. Derför, på samma gång vi hafva öfverflöd på kapital och lifsförnödenheterna äro billiga, herskar nöd öfver allt, utvandringen stiger och fattigdom och elände gripa omkring sig mer och mer. Det torde då icke vara märkvärdigt att, då vi se ett sådant resultat af de nuvarande förhållandena, vi yrka på en förändring, och detta med desto större ifver och enträgenhet, som våra motståndare sjelfva, ehuru de erkänna ställningens förtviflade läge, dock icke äro i stånd att påvisa något bote-medel deremot. De hafva tillsatt komitéer, men dessa hafva endast kommit till det resultat, att vi skola låna mera och mera. Men denna konst hafva vi kunnat länge nog, för att fortsätta dermed, och en annan sak är att tänka på, huru vi skola kunna betala tillbaka, hvad vi äro skyldiga. Ja, säger man, nog måste vi hafva betalt ordentligt, ty vår kredit är den yppersta. Men deremot talar det faktum, att konkursernas och urarfvaansökningarnas antal är allt jemt i stigande samt att lagsökningarnas antal växer; mot det talar, att landets skuld växer och allra mest att våra skogar glesna. Vi lefva sålunda dels på ett oss af våra förfäder lemnadt arf, våra skogar, dels ock på våra efterkommande, i det vi genom vår växande skuldsättning draga vexlar på framtiden. Men det måste väl finnas någon gräns härför, och då finnes enligt mitt förmenande ingen annan utväg än att ställa så till, att den, som odlar den svenska jorden, får någon behållning af sitt arbete, att den, som bryter malmen ur våra berg och sedan förädlar den, får någon behållning af sitt arbete; att öfver hufvud taget hvarje idkare af svensk industri får någon behållning af sitt arbete. I denna rigtning har man vidtagit åtgärder i nästan alla andra land, derigenom att man sökt skydda det inhemska arbetet och främja dess afsättning framför det utländska. Bevillningsutskottets nu föreliggande förslag är ett steg i denna rigtning, och jag anhåller vördsamt om bifall dertill.

I detta yttrande instämde herrar *Mallmin, Eliasson, Odell, Pehrsson* i Norrsund, *Fredholm* och *Svensson* i Brämhult.

Herr Gumælius anförde: Jag blef egentligen uppkallad af ett yttrande utaf talaren på ölandsbänken, men sedan han haft ordet, har

*Angåen de
införande af
tull &
spanmål.
(Forts.)*

detta yttrande blifvit väsentligen bemött. Något litet af denne talares anförande torde dock återstå att belysa.

En likhet finnes mellan oss båda, den nemligen att jag kan börja med samma ord som han, eller att jag icke ämnat uppträda i denna fråga, men en skillnad emellan honom och mig är, att jag icke, såsom han, uppgjort eller utskrifvit några tabeller beträffande föreliggande ärende, och om jag än hade så gjort, skulle jag i alla fall kanske hafva läst dem på annat sätt än han. Han nämnde huru efter hans uträkning rågtull-vännernas antal stälde sig till denna tulls motståndare, län efter län. Han fick då en summa af vid pass 2,396,000 personer, som önskade rågtull, medan deremot endast 2,098,000 personer vore mot densamma. Men äfven om, sade han, man till denna senare kategori välvilligt ville räkna äfven stockholmarne, 224,000 personer, och derigenom uppnådde en siffra af 2,322,000 personer, som icke önskade rågtull, så blefve det ändå ett öfverskott af 74,000 personer, som önskade denna tull. Jag tror dock, att detta är ett origtigt räkneseätt. Jag vågar påstå att den åt oss lagligen lagade uppsättningen på stockholmsbanken visserligen icke representerar $\frac{1}{3}$ af stockholmarne åsigtur i denna fråga, och helt säkert icke ens $\frac{1}{10}$ af de brödbehöfvande inom Stockholm, och det är väl dem, frågan nu egentligen gäller. Enligt den enda statistiska hjälpredan, som för ögonblicket finnes här till hands, nemligen, "Sveriges officiella statistik i sammandrag" vexlar de valberättigades antal för olika år och på olika områden i stad och på landet mellan 5,9 och 6,6 procent af hela befolkningen, således något öfver 6 procent i medeltal. Om det nu också vore förhållandet, att, i ett land med så pass plutokratiskt statskick som Sverige, någon obetydlighet utöfver hälften af dessa 6 procent valberättigade skulle hafva förmån af rågtull eller anse sig af andra skäl böra förorda densamma, så bevisar detta i sanning rörande befolkningens åsigt och önskan bra litet. Om något litet mer än hälften af "gräddan" önskar rågtull, så torde väl kunna med fog påstås, att återstoden af gräddan jemte "mjölken" och "vasslan" till fullo uppväger den något drygare gräddhalfvan. Jag vågar påstå, att särskildt i sådana frågor, som den nu föreliggande, måste man räkna med alla de faktorer, som saken gäller, och sålunda i fråga om brödsfatt lika mycket taga dem med i räkningen, som hafva svårt att betala brödkakan än dyrare, som dem, hvilka hafva tillräcklig inkomst för att kunna till sin och sina lika lottades fördel besluta om rågtull.

Herr Danielson yttrade, att "de stora, stolta fraserna" icke äro sanning. Ja, detta kunde han hafva sagt till sig sjelf.

Han talade om våra utländska annuiteter samt sade, att vi nu äro så skuldsatte, att vi icke veta hvarifrån vi skola taga penningar till årsliqviderna; men herr Danielson glömde påvisa, huruvida och i hvilken mån betalningsförmågan gent emot utlandet skulle blifva bättre genom att åsätta spanmåls- och andra tullar. Då han sade, att man icke betalar annuiteter med fraser, hade han rätt, ty det sker icke med fraser, utan med valutor, och det är endast genom att hålla sig i handelsgemenskap med utlandet, genom att söka göra den mellanfolkliga handeln så fördelaktig som möjligt, genom att irämja expor-

ten och sålunda bereda sig valutor i utlandet, som man i längden kan fullgöra betalningar till utlåndingen. Och då herr Danielson särskildt fäste uppmärksamheten på, att vi fått den olyckliga franska handels-traktaten hufvudsakligen för Norrlands skuld, för att norrländingarne skulle få in sina trävaror dit för billigt pris och dervid tycktes anse den exporten föga önskelig, så vill jag fråga: tror då icke herr Danielson, att de norrländska trävarorna, sålunda utförda, spela någon rol med hänsyn till vår förmåga att fullgöra våra annuiteter till utlandet, eller tror han det vara välbetänkt att försvåra vår trävaruexports vilkor? Då underskattar han dess betydelse.

Herr Danielson framställde slutligen den frågan: Tror någon att man kan nöja arbetaren genom att gifva honom bröd? Jag vill fråga tillbaka: tror man sig kunna göra arbetaren nöjd genom att knappa in på brödkakan för honom och hans barn? Jag tror det icke. — Herr talman! Jag yrkar afslag.

Herr Hörnfeldt: Jag var nästan villrådig för en stund sedan, huruvida jag skulle begagna mig af ordet, som jag fått, emedan jag tyckte mig finna, att diskussionen började antaga en hetsig natur, hvilket jag icke ansåg stå i full öfverensstämmelse med det sätt, hvar på hans excellens herr statsministern presenterade sig i kammaren, i det jag trodde mig finna, att han bar en fredspalm i sin hand; men då jag nu fått ordet, och sedan sinnena nu något lugnat sig, skall jag be att få yttra några ord, hufvudsakligen med anledning af ett uttalande, som faldes på ölandsbänken. Innan jag dock besvarar detta uttalande, skall jag, ehuru jag mycket väl vet att flertalet af kammarens ledamöter har reda på min åsigt i denna fråga, i korthet tillkännagifva, hvarför jag kommer att rösta för afslag på bevillningsutskottets betänkande i den föredragna punkten. Jag hade nemligen tänkt mig, att, då man ville söka införa en ny skattetitel, man i första rummet borde tillse, att hvad man i detta afseende gör sker på sådant sätt, att skatten kommer att drabba såväl den ena som den andra landsorten, att den kommer att drabba den fattige medborgaren såväl som den rike. Jag tror att bevillningsutskottets förslag i det afseendet icke går i den rätta riktningen så till vida, att man icke kan bestrida, att de norrländska länen — jag ber om förlåtelse att jag talar om de norrländska länen, fast de äro fattiga provinser och jag sjelf är norrländing — icke skola hafva något egentligt gagn af den föreslagna tullen. Vidare kan man ej säga att vår kustbefolkning, eller åtminstone den del deraf, som till sin hufvudsakliga näring har fisket, kan draga någon nytta af tullen, ej heller de mindre jordbrukarne, såsom torpare, backstugusittare m. fl. På samma sätt kunna ej heller städernas invånare hafva något gagn af tull på spanmål, emedan de ej producera sådan, ett förhållande, som äfven träffar arbetarne vid de industriella inrättningarna. Innan man således försöker lägga någon skatt på svenska folket, bör man enligt min åsigt tänka på att göra denna skatt så rättvis som möjligt och icke beskatta den ene hårdare än den andre. Man bör naturligtvis icke heller söka afhjelpa statsbristen eller upphjelpa jordbrukets betryckta ställning på sådant sätt, att man beskat-

*Angående
införande af
tull å
spanmål.
(Forts.)*

Angående
införande af
tull å
spanmål.
(Forts.)

tar den ena landsdelen på det den andra landsdelen deraf skall hafva nytta och framgång. Jag anser därför, från dessa synpunkter sedt, att detta förslag ej kommer att gagna svenska folket.

Jag skall nu be att med några ord få besvara herr Danielsons yttrande. Han, som naturligtvis aldrig begagnar stora ord och alltid uttrycker sig så blygsamt som möjligt, använde dock om den landsdel jag tillhör, Norrland, det uttrycket, att den svenska Riksdagen i 30 år lemnat fattigunderstöd till de norrländska länen. Under hvilken form detta fattigunderstöd lemnats behagade han icke uppgifva, och jag kan ej på förhand säga, hvare det enligt hans åsigt skulle bestå. Men jag förmodar, att det icke kunde bestå deri att Riksdagen för några år sedan, då den beslöt fortsättningen af norra stambanan från Bräcke norrut, bestämde det hårda vilkoret, att landsting, kommuner eller enskilde skulle upplåta fri jord för jernvägen, ett förhållande, som aldrig förut inträffat, då Riksdagen beslutat någon jernvägsanläggning.

Vidare förmodar jag att han icke heller afsåg det tillfälle, då Andra Kammaren år 1883 behandlade Kongl. Maj:ts proposition angående omorganisation af landtförsvaret. Det särskilda utskottet, i hvilket äfven herr Danielson satt, behagade då föreslå Riksdagen att indela riket i särskilda mindre rekryteringsdistrikt med förbindelse för distriktens invånare att betala den rekryteringsafgift, som skulle komma att öfverskrida ett visst bestämdt belopp, hvarigenom naturligtvis, om ett sådant beslut kommit till stånd, följden skulle blifvit, att Norrland med dess glesa befolkning och der dagspenningen är högre än i det öfriga landet, fått göra vida större upoffringar för rekryteringen än det öfriga svenska folket. Jag kan icke tro att herr Danielson menade, att äfven detta skulle hafva varit ett fattigunderstöd för Norrland.

Icke heller kunde han väl syfta på regleringen af skjutsfrågan, som visserligen, jag medger det, varit till ofantligt gagn för hela Sverige i allmänhet och jordbruksbefolkningen i synnerhet. Men jag ber herr Danielson komma i håg, att den i alla fall kommit att drabba de norrländska länen vida hårdare än de sydländska.

Herr Danielson sade vidare, att man icke skulle begagna sig af stora ord, ty med stora ord betalade man icke annuiteterna och statskulden. Det är beklagligt att det ej är så, ty skulle vi kunna betala vår statsskuld med stora ord, då kan jag försäkra att herr Danielson skulle komma att bidra dertill med ett icke så obetydligt belopp.

Jag vill naturligtvis icke upptaga kammarens tid, ty jag tror att här kommer att blifva en temligen lång diskussion. Det var egentligen med anledning af hvad herr Danielson yttrade som jag begärde ordet, men detta har föranledt mig att äfven tala något om tullbetänkandet i sin helhet.

Jag skall be att få sluta mitt anförande med några ord, som de af herrarne kunna minnas, hvilka voro i riksdagen för ett tjugotal år sedan, då nemligen en representant på stockholmsbänken, som nu är död, i en fråga som då behandlades yttrade, att man borde vara försigtig och att man icke borde gräfvat allt för mycket i folkets fickor

efter skatter, ty det kunde då hända, att man träffade på sådana vulkaniska källsprång, att man brände fingrarne.

Jag anhåller om afslag på den föredragna punkten

Herr Beskow: Jag skulle ej hafva begärt ordet, herr talman, om icke äfven i denna diskussion stockholmsvalet blifvit berördt på ett sätt, som tyckes mig visa, att hvarje gång herrarne rigta blicken mot vår bänk, herrarnes sinnen uppröras. Jag delar till en viss grad denna upprörelse, jag känner den rätt djupt och jag har därför tagit mig friheten att derom något tala i den motion jag väckt. Men, herr talman, jag anser mig dock böra framhålla både å mina egna vägnar och, såsom jag föreställer mig, äfven å mina kamraters, att vi sitta här icke blott under lagens fulla skydd utan äfven under lagens kraf. Vi måste gå fram der vi äro befallde att gå.

Hvad beträffar valtrasslet i Stockholm, så ligger felet icke hos oss, utan hos det femtonmannaråd, som den frihandelsvänliga föreningen tillsatte. Det hade flere veckor på sig att söka i alla möjliga och omöjliga längder för att få veta, om alla de män, som det föreslagit, voro valbare, det hade, säger jag, flere veckor för att göra detta, än den person, som upptäckte felet, hade dagar. Nog af, vi äro framkommenderade i breschen — och att frihandlarne nu se sig anfallne på samma sätt som en fästning, der bresch är skjuten, framgår både af diskussionen i kammaren och i den frihandelsvänliga pressen. De, som då rycka fram i spetsen, få mottaga den första salvan, detta hafva vi satt oss in i på förhand.

Ehuru jag egentligen begärde ordet för att yttra detta, vill jag dock äfven säga några ord om sjelfva den stridsfråga, som här är å bane, fastän det ej kan vara angenämt att första gången man yttrar sig tala i en fråga, som upprört ett älskadt fosterland så, att det finnes tvenne jemnstarka partier, hvilka, såsom jag till min bedröfvelse hört, nästan söka taga heder och ära af hvarandra. Det var därför med glädje jag hörde de första ord, som yttrades af regeringens främste man, och jag tänkte att det skulle vi taga ad notam litet hvar; det var som om han kommit med en fridspalm. Men sedan dess hafva åtskilliga uttryck fälts, som tyckas gifva vid handen, att icke alla senterat dessa ord som sig borde. Emellertid är det ganska naturligt att då ett parti, som länge haft magten, blifvit slaget, det på allt sätt söker uppehålla ställningen, och i det afseendet är det icke att undra öfver den strid, som nu utkämpas. Här uppställas från båda hållen bevis med siffror, och siffror tala kraftigt; men man måste noga se till, att de äfven tala rätt. Å ena sidan uppträder en person, skicklig att uppställa siffror i system; han rör sig med millioner och bråkdelar af millioner och kommer slutligen till ett resultat, som visar, att det är origtigt att lägga tull på spanmål. Å andra sidan uppträder en lika skicklig debattör, som använder samma siffror, men kommer till ett motsatt resultat. Att taga reda på hvad som är visst i alla dessa bevis och motbevis är icke lätt, ty en enda liten origtighet kan göra alltsammans origtigt.

Jag skall nu be att få nämna de skäl som gjort, att jag från

*Angåen de
införande af
tull å
spanmål.
(Forts.)*

Angående
införande af
tull å
spannmål.
(Forts.)

stridens första början icke kunnat vara frihandlare. Jag nämnde dem redan i våras, då jag tillspordes om saken af en person, som hörde till dem, som skulle styra om uppgörandet af frihandelslistan, och jag upprepar dem nu till bevis på att jag icke ändrat åsigt. »Du är väl frihandlare», sade han. — Jag svarade då: jag är icke frihandlare och detta af två skäl. Det första är att, då alla stater skydda sig — de mäktigaste i vår verldsdel likasom Amerika — så kan jag icke se annat än att vi också måste skydda oss. Det andra skälet är att jag sett — ända från 30 å 40 år tillbaka, då jag började följa med händelserna — att, då landtbruket stått högt, allting annat äfven stått högt och att, då å andra sidan landtbruket stått lågt, allting annat äfven stått lågt. Derför är jag icke frihandlare, utan jag måste tro på den andra sidans åsigter. Om man kunde få bort alla kinesiska murar, som man rest upp, då kunde det bli fråga om, huruvida man icke borde tillämpa det förfaringssättet äfven hos oss. Men att Sverige ensamt skall stå såsom frihandelsvänligt, då andra länder icke göra det, det kan jag icke förstå.

Nu blir frågan: huru stor skall tullen vara? För min del hade jag önskat, att den blifvit så låg som möjligt, men jag är dock mycket tacksam för hvad bevillningsutskottet här föreslagit, eller 2 kronor 50 öre för 100 kilogram omalen spannmål.

Här har såsom en för oss protektionister mycket svår sak talats om ett af frihandlarna mycket användt slagord, svälttullar. Jag vet icke om detta ord i dag blifvit nämnt, men alla känna vi dock till detsamma. Tro herrarne då, att protektionisterna vilja öka deras svårighet, som redan nu hafva svårt att förtjena sitt bröd? Nej, vi hafva andra skäl och förhoppningar. Det finnes ett annat ord, som kan uppväga detta otäcka ord, svälttullar, och det är *svälttlöner*. Kan man tänka sig, att en arbetare skall kunna föda sig sjelf, hustru och barn på en krona eller en krona och några öre om dagen? Nej! Det är då vårt hopp, att genom det nya systemets införande vi skola rädda det egna arbetet åt arbetarne, så att de icke behöfva konkurrera med massorna af arbetare i länderna rundt omkring oss, och få våra arbetare några öre mera i arbetslön, kunna de nog betala de få ören, hvarmed brödpriset kommer att ökas. Jag vill i detta afseende fästa uppmärksamheten på hvad som står å sidan 5 af utskottets betänkande. Der talas om huru man i Tyskland höjde tullen med 20 riksmark per 1,000 kilogram, hvilket dock icke verkade högre förhöjning af varans pris än 1,50 riksmark. Nu har en af våra tidningar, hvilken dock är känd för att räkna mycket noga, särskildt om det visar sig att protektionisterna haft orätt, räknat ut, att efter våra förhållanden skulle genom den föreslagna tullen varan komma att stiga med 22,2 öre per tunna. Detta är dock ingen farlig tull, och det skall då visa sig, att ordet svälttull icke har mycken betydelse i verkligheten.

Jag skall nu upptaga till granskning endast ett par här fälda yttranden, som visa huru lätt man kan göra sig skyldig till misstag. Herr Herslow ville visa, att stadsfastigheternas värde stigit mycket mera än landtegendomarnes. Ja, men det är ju allmänt känt, att

man i flera städer byggt hela nya stadsdelar, och det är då tydligt, att städernas taxeringsvärde ökats i större proportion än landsbygdens. Denna omständighet bevisar således alls icke, hvad herr Herslow ville bevisa.

Vidare vill jag frambära min tacksamhet till herr Danielson för den uträkning han gjort och som jag tror vara riktig. Jag tror också att, om Riksdagen nu upplöstes och svenska folket ännu en gång finge uttala sig i denna fråga, skulle det visa sig, att folket numera icke är så alldeles säkert på, att tullskydd är så förderligt.

Jag kommer att rösta för föreliggande förslag, och jag gör det i den förhoppning och den temligen *vissa* förhoppning, att det skall lända ett fosterland, som vi alla hålla dyrt och kärt, till verkligt gagn.

Det var endast detta jag velat uttala.

Herr Schöning: Oaktadt flera eminenta förmågor här yttrat sig och jag icke har något nytt att anföra i sjelfva saken, vågar jag dock under några minuter taga kammarens tid i anspråk för att förklara min ställning till frågan samt angifva skälen, hvarför jag kommer att säga nej till utskottets förslag.

Jag tror att tullar på lifsförnödenheter äro okloka, orättvisa och jag vågar säga orättfärdiga, ty de drabba mest kroppsarbetarne och de mindre bemedlade i vårt land, desse personer som till sitt lifsuppehälle i synnerhet behöfva bröd, mjöl, ärtor och gryn m. m. och som för anskaffande deraf måste använda en stor del af sin medsvett och möda förvärfvade dagspenning. Jag anser att, om den nu föreslagna tullen kommer till stånd, en dubbel orättvisa deraf kan uppstå; ty landtbruket och qvarnindustrien blifva väl tillgodosedda, men hvem svarar oss för att de öfriga näringarna, som lida lika mycket, komma att på samma sätt tillgodoses? Jag är icke blind för landtbrukets nuvarande betryck, men jag kan icke se klart, huru de nu föreslagna tullarna skulle kunna hjälpa detta. Men hvad jag ser klart, det är, latt vi härigenom komma in på en farlig väg; ty det kommer icke ängre att heta: hjälp dig sjelf, så hjälper dig Gud, eller att genom den fria konkurrensen, med sin sporre till arbetsambet, idoghet och uppfinningsförmåga, söka arbeta sig framåt, utan det skall hädanefter heta: gif mig skydd för min näring, tull för min industri!

Mine herrar! om man nu kastar blicken på de föreslagna tullsatserna, finner man, att den ärade ledamoten af Första Kammaren herr Reuterswärd med utmärkt konsekvens vidhåller sin vid föregående riksdagar i detta afseende hyllade åsigt. Det är en himmelsvid skilnad mellan hvad han m. fl. begärt och hvad herrar Söderberg m. fl. begära. Men kanske denna treårsperiod icke skall gå till ända förr än de önskade 4,50 kronor per 100 kilogram omalen spannmål och 6 kronor för malen dito blifva en verklighet. Anser man att icke en sådan tull skulle för arbetarne verka högst menligt?

Medan jag har ordet skall jag nu be att med ett par siffror få visa, huru det förhåller sig med Norrland och det "fattigunderstöd" vi der fått, enligt hvad herr Danielson sade. Jag har i min hand samma berättelse som den, hvarur herr Waldenström nyss hemtade sina upp-

*Angående
införande af
tull å
spannmål.
(Forts.)*

Angående
införande af
tull &
spanmål.
(Forts.)

gifter om Norrlands export af trävaror. Af denna finner man, att år 1887 exporten af sågade trävaror från Sverige utgjorde närmare 740,000 standards, hvaraf 640,000 standards utskleppats från Norrland emellan Haparanda och Gefle, båda inberäknade. Om jag nu beräknar dessa trävaror till 5 pund sterling per standard, får jag 3,200,000 pund sterling eller mellan 57 och 58 millioner kronor. Tro herrarne att alla dessa penningar verkligen skrinläggas i Norrland? Nej, de gå ut öfver hela Sverige, ty Norrland köper sina förnödenheter från det öfriga Sverige just för en stor del af dessa penningar.

Jag såg nyligen i en tidning, att en högt uppsatt engelsk statsman, på tal om införande af tullar i hans land, sagt, att han icke ville vara med derom, då han icke trodde att detta skulle bota den kris, som för närvarande existerade i hela världen, och han hade denna åsigt i följd deraf, att äfven i de länder, som omgärdat sig med skyddstullar, vore betrycket lika stort som i de länder, hvilka icke hade dylika tullar. Att emellertid bevillningsutskottet med den stora trumf, det har på hand, icke kunnat låta bli att höja tullsatserna, på sätt som skett, ifrån 2 till 2,50 på rågen, från 3,50 till 4,30 på mjölet, det förundrar mig visserligen icke. Denna stora trumf består dock endast af en *naturlig* majoritet i Första Kammaren och en *konstlad* majoritet i denna kammare. Jag ber de ärade stockholmsrepresentanterna om ursäkt, att jag begagnar detta uttryck konstlad, men jag påstår och kan bevisa, att om de 22 frihandlarne, som först valdes för Stockholm, nu hade sin plats i kammaren, skulle det icke finnas riksdagsmajoritet för skyddstullar här.

Jag har intet vidare att säga, utan yrkar afslag på utskottets förslag.

Herr Danielson: Jag ber om ursäkt att jag åter tager till ordet, men jag fann mig föranlåten dertill af herr Hörnfeldts anförande. Han ville nemligen lägga i *min* mun ordet "fattigunderstöd", och jag vill då upplysa, att jag, då jag använde detta uttryck, endast öfverflyttade ett yttrande af herr Herslow och tillämpade det på de af mig omnämnda förhållandena. Herr Herslow sade nemligen, att om detta bevillningsutskottets förslag bifölles, vore dermed ett fattigunderstöd gifvet jordbrukarne, som genom tullarne skulle få hjälp. Jag frågade då, och jag frågar nu om igen, om de redan nu befintliga tullarne skulle betraktas såsom fattigunderstöd. Jag syftade sålunda endast på herr Herslows resonnement, och har man sådana åsichter som han, tror jag äfven herr Hörnfeldt skall gå in på, att detta kan lika väl tillämpas på de trävarutullar, som då, 1865, voro i fråga att afhjelpa för våra skogsafverkare vid försäljning till utlandet.

Herr Hörnfeldt sade vidare, att Norrland gjort stora uppoffringar, t. ex. då det utan ersättning fick afstå jord för den norrländska stambanan. Jag vill då erinra honom, att det finnes län i det sydliga Sverige, som icke fått ett öres understöd för jernvägsbyggnader, utan der man sjelf byggt sina banor, utan man har icke allenast fått släppa till jord utan äfven penningar och dertill måst låna och sträfva med stora svårigheter, men detta har icke Norrland behöft, ty der har man

icke gått ett steg utan statens hjälp. Vill man derjemte erinra om hvad Norrland fått för väganläggningar, för vattenaftappningar samt för minskande af frostländighet, tror jag det blir ganska betydliga statsunderstöd. Dessutom vet man ju, att med hvarje mil stambana, som bygges i Norrland, tillskyndas landets öfrige invånare förlust. Men om man nu säger hvad som är sant, skall man naturligtvis genast klandras därför; jag hoppas dock, att vi i sinom tid skola komma derhän, att sanningen vinner erkännande och att vi kunna närma oss hvarandra, och norrländingarne nu behjerta den hjälp, som afses för landets öfriga delar.

Man har klandrat att här begagnas "stora ord". Jag vill icke tvista om hvilkendera sidan som gjort sig dertill skyldig, men säkert är, att om vår ekonomiska ställning kunde upphjelpas med stora ord, så skulle frihandelsperioden, som nu så länge varit rådande, lemnat oss ett helt annat resultat än skulder, arbetslöshet, fattigdom och delvis nöd, ty frihandlarnes sköna läror för vårt land ha ju befunnits vara ord utan valör.

Det torde icke vara obekant, att handlandena i städerna i de flesta fall endast äro kommissionärer för utländingens alster. Bör då detta fortfara, eller böra våra svenska arbetare stå så tillbaka för utländingen, att vi icke må unna dem förtjena, hvad de annars skulle kunna, om de finge köpare till sina varor inom landet. Jag och många med mig hafva nu velat nå detta syftemål, att kunna inbördes utbyta landets alster och inbördes stödja hvarandra, och därför har man sökt se saken i stort. Detta gäller i främsta rummet om jordbruket, men äfven om alla öfriga näringar. Dock får man naturligtvis genast beskyllningar för att man afser något helt annat.

Det der talet om brödsfatt är numera så utslitet, att det icke finnes någon som tror derpå. Icke ens arbetarne bry sig vidare derom, ty de inse det orimliga deri, då de se sig vara utan arbete — det är värre för dem, och det är ett jemnt arbete, som för dem är hufvudsaken. Jag har härmed endast velat hafva sagdt, att det der talet om stora ord, hvarpå herr Hörnfeldt syftade, kunna herrar frihandlare taga för egen räkning och tillämpa på sig sjelfva.

Herr Wikstén: Då jag aldrig förut yttrat mig i tullfrågan, torde det ursäktas, om jag vid detta tillfälle gifver min åsigt offentligen till känna. Att frågan om skyddstullar på senare tider fått så stor betydelse ej blott inom detta utan äfven inom andra land, torde väl i främsta rummet få tillskrifvas de svåra tiderna för så väl jordbruk som andra näringar. Orsaken till de svåra tiderna eller den kris, i hvilken vi nu befinna oss, torde deremot vara mera svår att uppsöka, helst krisen icke är begränsad endast till vårt, utan fastmer sträcker sig till många andra land. Tager man dock denna kris med dermed förenade omständigheter i närmare öfvervägande, skall man dock finna, att han är väsentligt olik sina föregångare, i synnerhet i det hänseendet, att det ju finnes för mycket af snart sagdt all ting — endast brist på fullgoda värdepapper — man synes deraf vara berättigad till det antagandet, att öfverproduktion är den väsentligaste orsaken till den

*Angående
införande af
tull å
spanmål.
(Forts.)*

Angående
införande af
tull å
spannmål.
(Forts.)

den rådande krisen. I den öfvertygelsen styrkes man än mer, då man tar i betraktande, att de sista decennierna varit särskildt rika i uppfinningsväg och i följd deraf ökat maskiner af allehanda slag, hvilka i sin ordning underlättat arbetet till den grad, att *produktionen* sannolikt mångdubblats, under det *konsumtionen*, i följd af att inga härjande krig eller andra ovanliga omständigheter inträffat, föga, åtminstone ej något väsentligt, *ökats*.

Om nu öfverproduktion är den väsentligaste orsaken till de nu rådande svåra tiderna inom så väl detta som andra land, synas visserligen sådana förhållanden svårligen kunna i någon väsentlig mån förbättras derigenom, att hvarje land isolerade sig genom skyddstullar.

Men derest de svåra förhållandena ej kunna från detta land afskaffas, torde likväl staten hafva att tillse, att de åtminstone ej förvärras, hvilket man har anledning att befara derest Sverige, sedan de flesta europeiska staterna antagit skyddstullsystemet, likväl fortsatte sin hittintills gagnade tullpolitik. Den utländska öfverproduktionen synes ju mer och mer öfversvämma vårt land och derigenom ytterligare skada våra näringar och såmedelst öka redan befintlig arbetsbrist med alla dermed förenade svårigheter. Vill man nemligen opartiskt bedöma förhållandena, synes det mig, det man måste medgifva, att svenska näringarna betydligt försvarades, sedan till exempel Tyskland och Frankrike omgärdade sig med skyddstullar.

Då således under nuvarande förhållanden någon verklig reciprocitet mellan Sverige och de flesta öfriga europeiska stater ej förefinnes, kan man ej neka till att en förändring af vårt tullsystem i mera protektionistisk riktning kan vara af behovet påkallad. Men dermed vill jag visst icke hafva sagt, att i främsta rummet böra tillgripas lifsmedelstullar. Jag är visserligen ej bland dem, som så mycket tro på slagord om svälttullar och svältsystem etc., men jag tror likväl att någon oegentlighet orter emellan kan genom desamma uppstå, som ur rättvisans synpunkt bör mana till stor försigtighet i sådant hänseende.

Särskildt finner jag olämpligt att nu åsätta tull å råg. Om tull åsattes öfriga landtmannaprodukter, borde väl rågen, till och med ur ren protektionistisk synpunkt, åtminstone tills vidare lemnas, då det ju i följd af franska med flera traktater nu är omöjligt att genomföra en fullständig systemförändring. Vid den tid, då franska traktaten går till ända och då först tull å de väsentligaste industrialstren kan ifrågakomma, vore det tids nog att tänka på rågtull, sedan man jemväl hade vunnit någon erfarenhet om verkningarna af de tullar, som nu otvifvelaktligen åsättas.

Jag vet alltför väl, att denna min åsigt är så afvikande från majoritetens, att det föga tjenar till att göra något yrkande, och skall därför endast be att till protokollet få anteckna denna min mening. Herr Danielson ville dock påbörda oss norrländingar något, som jag icke vill fullt acceptera. Han sade, att det varit en uppoffring från det öfriga Sveriges sida att antaga franska handelstraktaten, och att det skedde till förmån för oss norrländingar. Jag ber att få upplysa honom om, att i fråga om franska traktaten funnos delade meningar

äfvén i Norrland. Jag var *en*, och på norrlandsbänkarne funnos flere, som icke röstade för samma handelstraktats antagande.

*Angående
införande af
tull å
spanmål.
(Forts.)*

Herr Widström: Då denna frågan nu under flera år och vid flere riksdagar varit föremål för de allvarsammaste undersökningar, torde man väl kunna antaga, att det är några djupa förutsättningar, att det är verkliga behof, som föranledt detta spörsmåls framläggande. Man torde sålunda först böra göra klart för sig, om något sådant behof verkligen förefinnes och hvori detta består. Vore allting väl bestådt i afseende på vårt lands ekonomiska och tullpolitiska förhållanden, så vore det ju temligen uppenbart, att denna fråga då icke skulle trängt sig fram; då vore ju alla belättna. Nu har man från frihandlarnes sida sökt framställa saken så, som att det icke vore synnerligen illa, och att den period, under hvilken frihandelsystemet varit rådande, hade utmärkt sig för de allra största framsteg i alla afseenden; och att man borde hålla frihandeln räkning därför. Mine herrar, jag vill icke ingå på någon längre undersökning af dessa förhållanden, utan endast fästa uppmärksamheten på några omständigheter.

Man har redan erinrat om den stora skuldsättning, som under denna frihandelsperiod egt rum, icke blott för statens, utan äfvén och i synnerhet för enskildes räkning. Efter en tillförlitlig beräkning, som till en del återfinnes i bevillningsutskottets betänkande, utgör det in-tecknade skuldbeloppet närmare 1,500 millioner kronor för landt- och stadsfastigheter, d. v. s. mellan 40 och 50 procent af dessa fastigheters hela taxeringsvärde. Statens skuldsättning uppgår till omkring 250 millioner kronor, de enskilda jernvägarnes skuld är omkring 115 millioner och kommunernas omkring 125 millioner kronor. Summan af alla dessa skulder utgör således omkring tvåtusen millioner kronor, och detta belopp har till allra största delen upptagits i utlandet. Och för att betäcka räntor och annuiteter å dessa skulder erfordras årligen omkring 100 millioner, som således skola tagas ur landet. Detta är ena sidan af saken. Men hvad har man vunnit på denna skuldsättning? Syftmålet har varit, uppgifves det, att befrämja vårt lands ekonomiska utveckling, och en del af denna ofantliga skuldsomma har nog användts för sådant ändamål. Men äfvén om jag skulle medgifva, att den allra största delen användts på byggande af våra jernvägar, på jordbrukets förbättrande, till ombyggnad till stor del af våra städer, till bidrag för anläggande af enskilda jernvägar, och för befrämjande i öfrigt af kommunernas företag och inrättningar, så frågar jag ändock: hvad har resultatet blifvit af allt detta? Är det ett lyckligt och godt tillstånd? Vore det så, ja, då vore allt godt och väl. Men äfvén från frihandlarnes sida medgifves, att det ekonomiska tillståndet, både det allmänna och enskilda, icke är lyckligt. Här har visserligen blifvit sagdt, att ett bevis på de förment lyckliga förhållandena vore de låga prisen på lifsförnödenheterna för arbetarne. De låga prisen finnas nog, men icke hjälpa de upp ställningen. Industrien klagar, jordbruket klagar, hvarenda arbetare, som tillhör någon af dessa industri-grenar, är i betryck och bekymmer. Detta är väl ett tillräckligt bevis

Angående
införande af
tull å
spanmål.
(Forts.)

på att arbetarnes ställning icke är lycklig, och det är också helt naturligt. Ty är icke arbetsgifvaren i goda omständigheter, kan han ej gifva arbetaren arbete, och då hjälper det icke att förnödenheterna, vare sig råvaran eller andra, äro billiga. Och hvarför äro dessa näringar i betryck? Derför att ställningen är sådan, att de nödgats, i följd af den utländska konkurrensen, trycka ned sina pris, så att all inkomst af arbetet försvinner. Men hvad har frihandelssystemet gjort för att afhjelpa detta? Intet. Man har hänvisat oss till ett betänkande af 1886 års ekonomiska komité och man har åberopat de deruti upptagna siffror till bevis för den mycket omtalade stigande utvecklingen. Ja, det är bruttosiffror man här velat bevisa med, men dessa siffror äro alls icke bevisande, då man icke vet nettobehållningen af den stora produktionen. Man vet visserligen att vi med våra fabriker tillverka så och så mycket, men man får t. ex. icke veta tillökningen af antalet fabriksidkare och arbetare, som åstadkommit den förökade produktionen, och det är förhållanden af allra största vigt att känna, om man vill anställa en jmförelse. Man måste vidare se efter, huru många nya maskiner som äro anskaffade, huru mycket kapital som nedlagts och om verkligen det är någon näring som gått framåt. En dylik undersökning är icke lätt att verkställa, men såge man på behållningen af hela rörelsen, skulle man finna, att mängden näring ej kan gå annat än med förlust och endast uppehålls i afvaktan på bättre tider, och att de få näringar, som ännu något löna sig, gå med så knapp vinst, att, om de icke få snar hjälp, äfven de skola snart gå under. I fråga om sättet att afhjelpa detta betryck och dessa svårigheter, hvilka ostridigt förefinnas, hafva vi måst nöja oss med de råd, som förekomma i nyssnämnda betänkande, deruti man egentligen afsett möjligheten att kunna låna mera penningar, antingen mot billigare villkor eller på annat sätt. Men det är icke bristen på kapital, som vållat det nuvarande tillståndet i industrien, ty, såsom bevillningsutskottets ordförande påvisat, är räntans fortfarande sjunkande bästa beviset på att det icke är brist på kapital, men under nuvarande förhållanden är intet kapital tillgängligt, utan hvarje kapitalist bidar och väntar och tager hellre ingen eller liten ränta än insätter sina penningar i äfventyrliga företag, och under sådant tillstånd ödelägges landet. Frågar man då efter hvilka de näringar äro, som hittills kunnat ega bestånd, skall man nog i de flesta fall finna, att det är sådana, som under nuvarande system åtnjuta större eller mindre skydd. Jag vill påminna om en näring, som har mycket frändskap med spanmålsodlingen. Det är hvitbetssockerindustrien i Skåne, och jag vill fråga: hvad är det som gör att denna industri kunnat ega bestånd? Jo, det är tullskyddet, som det åtnjutit och fortfarande åtnjuter, på det sätt nemligen, att vi hafva en sockertull, till hvilken alla kontribuera, som köpa socker i vårt land.

Såsom bekant är denna näring belagd med skatt, hvilken enligt Riksdagens beslut skulle successivt höjas, till dess den komme att motsvara tullens hela belopp. Men på gjord hemställen har Riksdagen sedermera medgifvit, att denna successiva ökning af skatten skulle upphöra, hvarigenom det genom sockertullen befintliga skyddet kunde blifva

till hjälp; och följden har varit den, att hvitbetssockernäringen, såsom jag sagt, kunnat existera.

Jag frågar herrar riksdagsmän från den landsorten: är det icke detta, som gjort att hvitbetssockernäringen kunnat ega bestånd? Då så är, är det besynnerligt, när man just från deras sida hör sägas, att tullen på spannmål icke kan vara rättvis. Är icke denna sockertull orättvis från en sådan synpunkt — från protektionistisk synpunkt är den icke orättvis, vi unna den gerna — och är sockertullen det enda, som uppehåller den näringen, så måtte väl detsamma gälla om tullarnes betydelse för näringslivet å andra orter för andra näringsgrenar här i landet. — Vi känna äfven, att under det senaste riksdagssammanträdet, i maj, begärde landbrukare just från dessa trakter skydd för landbruksprodukter. Jag antager att de trodde att dessa tullar skulle vara till nytta för landbruksnäringen, och de som voro frihandlare ville drifva genom dem och gjorde det också i någon mån. Är det då något så underligt, nytt och oerhördt, om hvad som gäller om dessa produkter också skulle komma att gälla om spannmålsproduktionen? Det ligger en stor oegentlighet i att på det sättet göra skilnad mellan de olika slagen af produktion. Det skulle antagligen icke heller varit något tal härom, såvida icke det varit andra orsaker från den sidan att framhålla denna förmenta skilnad. Jag undrar icke heller öfver att i denna kammare nu anförts åtskilligt emot ett förändradt tullsystem, då det icke är längre sedan än vid januari-riksdagen förlidet år, som den dåvarande regeringens främste man här fälde det yttrandet, att tullar på lifsmedel vore de orättfärdigaste af alla skatteformer. Detta yttrande tyckes på frihandelssidan slagit djupa rötter, och det begagnades också såsom inledningsord af den förste talaren här i dag. Men jag kan icke finna, att något origtigare yttrande här på länge blifvit fäldt. Ty det visar att man ser saken från fullkomligt skef synpunkt, när man endast tar hänsyn till tullens natur af att vara skatt och säger, att den blodigt kränker grunden för all beskattning — såsom vi jenväl äro vana att höra af tidningarne från den rigtningen. Det är icke ett rätt strids sätt, när man tar en sak så. Man borde i stället fråga: är det protektionisternas mening att taga skatt af de fattige och fördyra brödet? — Nej! — Protektionisterna hafva alltjemt förklaradt, att deras hufvudsyfte med tullarne är att skydda sig från den utländska öfverproduktionen. De vilja icke göra den skilnad mellan arbetare och arbetsgifvare, mellan stad och land, som från frihandlarnes sida här blifvit uppdragen för att sätta de olika sidorna i harnesk mot hvarandra; utan vårt land vilja vi betrakta såsom en *enhet*. Vårt land ligger under, och då vilja vi att skydd skall komma till godo icke blott jordbruksnäringen utan alla näringar. Hvarför man nu i första hand föreslår skydd för jordbruket, borde icke vara svårt att förstå. Det skäl som talar härför är, att jordbruket lider mest; och åt jordbruket kan genom tullar gifvas understöd redan nu. Men så är det icke med andra näringar, därför att vi i fråga om dem äro bundna af franska handelstraktaten ännu några år. Således är orsaken, att man sätter spannmålstullarne först, icke den, att de äro i och för sig de viktigaste. Utan man gör det eme-

*Angående
införande af
tull å
spannmål.
(Forts.)*

*Angående
införande af
tull å
spanmål.
(Forts.)*

dan man icke kan börja med någon annan tull ännu. Jordbruket för-tjenar att erhålla hjälp i främsta hand äfven från den synpunkten, att vi tro att en jordbrukstull gagnar också de öfriga näringarna medelbart, ty ett jordbruk, som bär sig, kommer att använda mera arbetare och blifva bättre i tillfälle att köpa af den inhemska industriens alster. Men då tullarne således, efter vårt åskådningssätt, tillika afse att höja näringslivet och sätta landet i stånd att uthärda konkurrensen med utlandet, så borde detta icke väntas möta motstånd från deras sida, som föregifva sig se sakerna från arbetarnes synpunkt. Ty arbetarne skulle icke litet vinna, om våra näringar finge lyftning, och om dessa näringar sattes i stånd att kunna konkurrera med utlandet.

Man har emellertid rådt protektionisterna att icke gå för hastigt; ännu kunde man ju vänta och se tiden an, då bättre ekonomiska förhållanden skulle inträda. Ty, har man sagt, de tryckta konjunkturererna äro af mera tillfällig art, efter som det för närvarande råder en allmän världskris. — Ja, vore det så, då vore nog det rådet riktigt. Men sådant är förhållandet icke för närvarande, allra minst beträffande jordbruksindustrien. Hvarifrån har nemligen prisnedsättningen för jordbrukets alster härledt sig? Icke af tillfälliga och öfvergående konjunkturer, utan af den stora produktionen i andra länder, som stå så långt före oss i fråga om produktionsvilkor, att vi aldrig kunna komma med dem i jembörelse. Det är den stora spanmålsproduktionen i Ryssland, i Amerika, i Ostindien och i Australien, som nedtrycker vår marknad. Detta kan icke sägas vara ett tillfälligt förhållande för några år. Det är och förblir ett konstant förhållande, som kommer att blifva alltmera påtagligt, i samma mån som dessa länder fått utveckla sitt jordbruk och sina kommunikationer. Detta förhållande skall således fortfara och det måste blifva så, sedan kommunikationerna med dessa länder utvecklats, såsom redan skett, både i afseende på tidsbesparing och fraktens billighet. Således finnes icke något det ringaste skäl att säga, att det är för några år som krisen gäller, utan den kommer att utveckla sig på samma sätt som hittills. De rika länderna skola fortfarande kasta öfver på vår spanmålsmarknad sitt öfverflöd och trycka prisen i ännu högre grad än hittills skett, om icke någon ändring göres i systemet.

Dertill kommer det förhållande, att nästan alla europeiska länder satt tull just på spanmål, hvarigenom de ådagalägga, huru nödvändigt det är att bereda sig skydd mot öfverproduktion, men derigenom kastas också denna öfverproduktion i ännu högre grad öfver på oss, om ej vårt landbruk kommer att åtnjuta nödigt skydd. Men, invänder man, ni hafva ju sjelfva sagt, att tullen icke skall åstadkomma någon förhöjning i priset på spanmål. Dertill svara vi, att framtiden får utvisa detta. I andra länder har visat sig stundom en förhöjning i priset, någon gång ett sjunkande, men följderna af tullen har i alla fall varit, att den inhemska produktionen skyddats mot den utländska öfverproduktionen. Landets inbyggare ha fått marknad för sina varor, och tullen har visat sig vara till stort gagn genom de tillfällen till utveckling, som beredas under dess skydd, och den förmåga derigenom gifves att upptaga striden mot andra länders täflan.

I afseende på tullsatserna tror jag, att dessa bort vara högre för att motsvara ändamålet. Men det torde nog vara riktigt, som utskottet gjort, att för närvarande bestämma sig för de lägsta, så att man får se, hur dessa verka, och så blir det en kommande Riksdag förbehållet att pröfva de gjorda erfarenheterna i detta afseende. Man bör hålla bevillningsutskottet räkning för denna medelväg.

*Angående
inforande af
tull å
spannmål.
(Forts.)*

Slutligen vill jag tillägga att, om det icke nu vore uppenbart, att saken stödes af en växande opinion i landet, då vore denna förändring vansklig att göra; men herrarne veta, att protektionismen arbetat sig fram under strid och mycket motstånd både ofvanifrån och nedifrån och har haft framgång. För ett år sedan hade Riksdagen delvis bifallit en tull i samma syfte. Men när den af oss kända upplösningen egde rum, kom en annan majoritet till Riksdagen, och vid valet förekom då en så häftig agitation, att valmännen knappast lemnades den frihet, som varit önskelig. Men det visade sig sedermera vid höstvalen, att en annan uppfattning gjorde sig gällande i flere delar af landet, och detta är en omständighet, som gör att jag icke hyser det ringaste tvifvel att, äfven om stockholmsvalet icke utfallit så som nu skett, saken ändå skulle hafva arbetat sig fram. Det är också detta, mine herrar, som gör att, hur mycket man än försöker att tala nedsättande om stockholmsrepresentanternas ställning, vi dervid icke fästa det allra ringaste afseende. Vi veta — jag tror mig kunna säga det — att det icke är en tillfällighet som gjort, att protektionismen vunnit framgång inom Riksdagen, utan vi tro att, om också detta icke skett nu, i denna månad t. ex., så hade det säkert inträffat om några månader, inom ett år eller så. Hos den Riksdag, som skingrades i mars 1887, hade meningarna just på öfvertygelsens väg gestaltat sig så som de gjorde, ty den var icke vald med särskildt afseende på tullfrågan, men öfvertygelsen hade likväl arbetat sig fram, och så skulle förhållandet äfven hafva blifvit med denna riksdagsuppsättning, äfven om det vid riksdagens början varit några röster mer på den frihandelsvänliga sidan. Om jag härmed sammanför förhållandena i Första Kammaren, der majoriteten är afgjordt protektionistisk, så blir det klart för oss, att det går åt det hållet, synnerligast som till och med ett stort antal af Andra Kammarens frihandelsvänner, ehuru de föregifvit sig motarbeta alla lifsmedelstullar, likväl nu mera sjelfva önska tull å förädlade landtmannaprodukter. Således tillhör segern i alla händelser protektionisterna, och vi äro fullt lugna, då vi ställa oss på denna sida. Jag tror att, om denna fråga snart kommer till afgörande, så är det en stor välgerning, ty derigenom kunde spänningen mellan land och stad blifva upphäfd och deras olika intressen utjemnas. Stockholmsrepresentanterna stå, så att säga, förmedlande mellan dessa intressen, de äro lika villiga att gynna jordbruket som industrien. Deras ställning torde också vara egnad att minska spänningen med afseende å andra tvistefrågor, som i den närmaste framtiden kunna uppstå mellan stad och land. Skulle städerna ställa sig som fiender till landsbygden, så komma de otvifvelaktigt i en framtida kamp att ligga under; men om nu tillmötesgående visas, så torde man kunna hoppas, att frågorna skola lösas på ett

*Angående
införandet af
tull å
spannmål.
(Forts.)*

rigtigt och för alla nyttigt sätt. Denna sak hafva Stockholms representanter jemväl betänkt och de tro, att äfven deras arbete skall kunna blifva till något gagn för fosterlandet. Jag yrkar bifall till bevillningsutskottets betänkande.

Herr *Lund* instämde med herr *Widström*.

§ 7.

Herr talmannen lät uppläsa följande till kammaren nu ankomna protokoll:

Protokoll hållet inför statsrådet och chefen för Kongl. justitiedepartementet den 8 februari 1888.

Häradshöfdingen *Gustaf Sundberg* hade aflemnat fullmagt, utvisande, att han vid riksdagsmannaval, som den 23 december 1887 hållits i Torneå domsaga, blifvit utsedd till ledamot af Riksdagens Andra Kammare för en tid af tre år, räknade från och med den 1 nästlidne januari; och sedan berörda fullmagt funnits vara i föreskrifven form utfärdad samt vidare granskats af vederbörande fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret, utan att desse mot fullmagten framställt någon anmärkning, beslöts, att protokoll öfver hvad sålunda förekommit skulle meddelas Andra Kammaren, hvarjemte fullmagten skulle till kammaren öfverlemnas, för att hållas häradshöfdingen *Sundberg* till handa.

In fidem

V. L. Groll.

Med protokollets läggande till handlingarne beslöt kammaren, att den ifrågavarande fullmagten skulle till herr *Sundberg* återställas.

§ 8.

*Angående
införande af
spannåts-
tullar.*

Härefter fortsattes öfverläggningen om 1:sta punkten i bevillningsutskottets betänkande n:o 1; dervid af herr talmannen lemnades ordet till

Herr *Björck*, som yttrade: Jag hade icke denna gång tänkt att yttra mig, men då jag hör, att arbetsklassen framkjutes från båda sidor, har jag velat säga några ord. Jag tror endast, att herrarne begagna den som en kapphäst för att rida spärr emot sundt förstånd. Jag undrar, om det kommer att låta så, när arbetarefrågan eller frågan om allmän rösträtt kommer före. Kommer arbetsklassen att framhållas då lika som nu, då skall jag säga, att frihandelsvännerna äro rättänkande. Frihandlarne hafva fört oss in i en labyrinth, och skulle det nuvarande tillståndet få fortfara ännu några år, så kunde det hända att våra utländska fordringssegare jaga oss upp till Lapp-

land, och engelsmän och fransmän taga landet i besittning. De stora siffror, som blifvit anförda under diskussionen, vill jag icke sätta mig in i, ty jag är ingen sifferkarl och dessutom tror jag, att de stora räknemästarna ofta taga fel på en nolla. Jag anser, att vi böra försöka ställa oss på bevillningsutskottets sida, ty det är nog det bästa och rättaste. Skulle under tidens lopp något annat sätt uppfinnas, som kan upphjelpa de stora brister, som vidlåda landtbruket, nåväl, så få vi se tiden an. Att vända opinionen går icke lätt, och det fordrar tid att sätta sig in i förändringar. Låt tullvännerna hålla på att styra i 30 år eller så, så få vi se. Hvad jag funnit af striden i dag är, att den icke så särdeles rör tullen som icke mera magten att herska, och det hafva nu frihandlarne varit vana vid i flera år, och de ha låtit judar och proselyter regera och göra som de behaga. Jag är öfvertygad om, att frihandelssystemet är odugligt, och yrkar bifall till utskottets förslag.

*Angående
införande af
spanmåls-
tullar.
(Forts.)*

Herr Andersson i Hasselbol: Jag anser denna fråga vara af stor vikt och har försökt för min del att lägga mig vinn om att sätta mig in i både skäl och motskäl för densamma, för att kontrollera hvad som verkligen kan vara fäderneslandets bästa. Men oaktadt jag är jordbrukare och för den skull känner det tryck, hvarunder jordbruket för närvarande lider, kan jag icke inse, att tull på spanmål skall kunna blifva till nytta för vårt land. Jag skulle kunna inskränka mig till att blott gifva mitt erkännande åt de många bevis, som här blifvit framhållna till förmån för min åsigt härutinnan, men det är ett enda bevis härutöfver, som jag icke hört, att någon vid denna eller föregående riksdagar framlagt. Jag tager mig därför friheten påpeka, att det icke är många jordbrukare, som komma att få så stor nytta af den nu föreslagna tullen på spanmål, som bevillningsutskottet tyckes tro. Det är nemligen icke alla jordbrukare, som, därför att de kunna sälja några tunnor spanmål, komma att förtjena på tullen derå. Vi veta såväl af teorien som af erfarenhet, att om en jordbrukare skall kunna sköta sitt jordbruk med förtjenst, måste han fästa sin största uppmärksamhet på att hafva en välkött ladugård, och då får han icke spara på spanmål till densamma, ty den som på det sättet sköter sin ladugård har den största förtjensten af jordbruket. Sjelf har jag funnit, att då jag skött mina kreatur väl och fodrat dem rikligt med spanmål, har jag haft stor fördel deraf. Många landtbrukare hafva förlorat icke obetydliga summor derigenom, att de sålt sin spanmål i stället för att begagna den till utfodring för sina kreatur. Under senare år, då spanmål varit billigare, har en stor del landtmän försökt följa teoriens anvisning och lagt an på ladugårds-skötsel samt insett, att de derigenom fått bättre betaldt för spanmålen än förut och följaktligen äfven ökade inkomster. Derjemte veta vi, att om vår jord skall gifva lönande skördar, så måste den genom artificiell gödning återfå hvad den genom spanmåls försäljning blifvit beröfvad. Och hvad är väl då fördelaktigare än att använda egen spanmål till ladugården och slippa köpa gödningsämnen. Se vi jord-

*Angående
införande
af spanmäls-
tullar.
(Forts.)*

bruket från den sidan, hvilket många jordbrukare äfven göra, så är det säkert, att den nu föreslagna spanmålstullen icke blifver till fördel för många af dem. Enligt utskottets betänkande skulle det vara mer än hälften af alla jordbrukare, som skulle få nytta af tull. Jag för min del tror icke, att det en gång blifver 10 procent. När förhållandena äro sådana, och då jag vet, att tullen kommer att blifva en skatt äfven på dem, som icke hafva förmåga att bära denna börda, kan jag heller icke vara med om åsättande af någon tull på spanmål. För den skull anhåller jag också om afslag å bevillningsutskottets förevarande förslag.

Herr Dieden: Den förste talaren på stockholmsbänken sade sig vilja rösta för tullar, emedan de icke komma att fördyra brödet, och flere talare hafva haft samma grund för sin åsigt härutinnan. Jag vill därför lemna några upplysningar beträffande de nyss anförda sifferuppgifterna i detta afseende. Det bevisar ingenting, att, som bevillningsutskottet säger, priset på råg i Tyskland, sedan tullen derstädes förhöjdes med 20 riksmark, icke steg mer än 1 mark 50 pfennige. Man behöfver blott läsa några rader till i betänkandet, så erfar man, att rågen kort tid efter tullhöjningen sjönk i pris från 129,50 riksmark till 122,25 samma mynt, och skulle ju konsekvensen af sådan bevisföring kunna blifva, att tull åstadkomme billigare pris.

Det kan ingalunda bestämmas, om tullen drabbar konsumenten eller producenten, utan bero prisfluktuationer på andra förhållanden än tulls åsättande, hufvudsakligast på tillgång och efterfrågan. Då tullen höjdes i Tyskland 1885 med 2 mark, föll priset lika mycket i Ryssland och steg icke i förstnämnda land. En annan gång kunna förhållandena blifva annorlunda, och motsatsen inträffa, just då tiderna äro svåra. Under den närmaste tiden före senaste tullhöjning i Tyskland intogos så stora quantiteter spanmål från Österrike, Ungern och Ryssland, att behofven äro fyllda för måhända sex månader, och detta är orsaken att prisen i Tyskland gått lägre, oaktadt en tullhöjning af 20 mark pr 100 kilo tillämpats.

Tysklands rågbehof har under senaste decenniet varit bestämmande för denna artikels pris i världsmarknaden; därför kommer den tullsats, vi åsätta denna vara, att med hela sitt belopp fördyra den samma i vårt land.

Under förutsättning att tull på spanmål och mjöl ändock nu kommer att här beslutas, vill jag begagna tillfället och uttala ett beklagande deraf, att utskottet ej samtidigt föreslagit restitution å mjöl vid utförsel, samt att utskottet helt och hållet har hoppat öfver tullen på bröd. Hvad skall väl följderna af tulls införande å spanmål och mjöl men ej å bröd blifva t. ex. i Skåne? Jo, att alla de, som förut der sysselsatt sig med bakning, malning och dylikt, blifva sysslolösa. Detta blifver följderna, emedan brödet ju tullfritt kan införas från Danmark. Ett sådant tillvägagående anser jag därför icke vara välbetänkt, ty man bör icke förbise någon af våra näringar. Jag vill nu icke upprepa å nyo de skäl, som jag under föregående riksdagar anført mot de

föreslagna tullarnes införande, utan inskränker mig för närvarande till att yrka afslag på den nu föredragna punkten i betänkandet.

Som tiden nu var långt framskriden och ännu åtskilliga talare anmält sig för yttrandes afgifvande, uppsköts den vidare öfverläggningen till kl. 7 e. m., då kammarens ledamöter genom utfärdadt anslag voro kallade att åter sammanträda.

Kammarens ledamöter åtskildes kl. 3 e. m.

In fidem

A. E. J. Johansson.
